

**Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Кафедра історії України**

І. В. Ковальчук

Основи науково-дослідної роботи студентів

Методичні рекомендації до семінарських занять
для студентів II курсу історичного факультету

Житомир-2015

УДК 001.89:94
ББК 72+73(Укр)
К 56

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Житомирського державного університету ім. І. Франка,
протокол № 9 від 24 квітня 2015 р.*

Рецензенти:

Венгерська В. О., доктор історичних наук, доцент,
професор кафедри історії України
Житомирського державного університету імені Івана Франка;
Стельникович С. В., кандидат історичних наук, доцент,
докторант кафедри історії та етнополітики
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова;
Кругляк М. Е., кандидат історичних наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних наук
Житомирського державного технологічного університету.

К 56 Ковальчук І. В.

Основи науково-дослідної роботи студентів : методичні рекомендації до семінарських занять : для студентів II курсу історичного факультету / І. В. Ковальчук. – Житомир : ФО-П Левковець Н.М., 2015. – 52 с.

Методичні рекомендації до семінарських занять містять перелік основних проблем дисципліни «Основи науково-дослідної роботи студентів», плани семінарських занять з літературою до тем, принципи організації самостійної роботи студентів, перелік тем для індивідуального науково-дослідного завдання, питання до заліку, критерії оцінювання навчальних досягнень студентів, основну й додаткову літературу та інтернет-ресурси.

Для студентів II курсу історичного факультету.

УДК 001.89:94
ББК 72+73(Укр)

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Розподіл навчального часу за темами та видами роботи:	6
тематика лекцій	7
Змістовий модуль 1. Семінарські заняття	14
Змістовий модуль 2. Семінарські заняття	14
Принципи організації самостійної роботи	31
Індивідуальне завдання	34
Питання до заліку з дисципліни «основи науково-дослідної роботи студентів».....	36
Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів	38
Основна література.....	41
Додаткова література	46
Інтернет-ресурси.....	49

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сьогодення ставить нові вимоги до вищої освіти, до наукової компетентності фахівця – людини, яка творчо мислить, свідомо орієнтується в інформаційному та науковому просторі, самостійно опановуючи світоглядні парадигми. Відбувається поступове оновлення навчального процесу вищої школи України у зв'язку із його орієнтацією на модель майбутньої професійної діяльності студентів в умовах упровадження ефективних технологій організації навчально-виховного процесу. У зв'язку із цим постає питання ефективної підготовки студентів до самостійної, творчої, дослідницької діяльності.

Як засвідчує практика, наукова праця істотно підвищує інтерес до вивчення загальних і спеціальних дисциплін за обраною спеціальністю, сприяє формуванню теоретичних і практичних навичок, необхідних фахівцю-досліднику, розширює науковий кругозір і здібності до проведення методологічного аналізу і критичного розуміння досягнень сучасної науки.

Наукова діяльність у вищих навчальних закладах України є невід'ємною складовою освітнього процесу й здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної та виробничої діяльності у системі вищої освіти.

Науково-дослідна діяльність у вищих навчальних закладах України здійснюється на основі діючих Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», статутів університетів та інших вищих навчальних закладів III і IV рівнів акредитації. Головними її завданнями є: органічна єдність змісту освіти й програм наукової діяльності; створення стандартів вищої освіти, підручників і навчальних посібників з урахуванням досягнень науки й техніки; упровадження результатів наукових досліджень у практику; безпосередня участь суб'єктів навчально-виховного процесу в науково-дослідних роботах, що проводяться у вищому навчальному закладі; організація наукових, науково-практичних, науково-методичних семінарів, конференцій, олімпіад, конкурсів науково-дослідних, курсових, дипломних та інших робіт учасників навчально-виховного процесу.

Успішність наукової діяльності неможлива без знання її методології, теорії, технології, методів та організації. Ці знання потрібні всім тим, хто бере участь у навчальному й науковому процесі.

Дисципліна «Основи науково-дослідної роботи студентів» дозволяє розвинути у студентів раціональне творче мислення, організувати їх оптимальну розумову діяльність. За період навчання студенти повинні виконувати наукові дослідження у різних формах навчального процесу, спираючись на одержані у процесі вивчення дисципліни знання. Такий інтегративний підхід, поряд з навчальною складовою, є важливим елементом у визначенні мети дисципліни.

Мета вивчення дисципліни «Основи науково-дослідної роботи студентів» полягає як у висвітленні теоретичних засад науково-дослідної діяльності, так й у наданні методичних рекомендацій щодо виконання конкретних видів

наукових і навчально-дослідницьких робіт. Її **завданням** є формування у студентів систематизованого комплексу знань про загальні принципи, форми, методи проведення студентської науково-дослідної роботи і особливості оформлення результатів наукової роботи.

Відповідно до навчальних планів Житомирського державного університету імені Івана Франка дисципліна «Основи науково-дослідної роботи студентів» є обов'язковим елементом підготовки випускників усіх факультетів, у тому числі студентів історичного факультету денної і заочної форм навчання. Ця дисципліна викладається тут у відповідній кількості годин, згідно з навчальним плану, на II курсі.

Представлені методичні рекомендації з дисципліни «Основи науково-дослідної роботи студентів» побудовані за проблемно-тематичним підходом, розгляд питань здійснений в історико-діалектичному розрізі й ґрунтуються на основі принципів науковості, всебічності та багатофакторності. Це сприятиме засвоєнню студентами відповідних теоретичних знань та формуванню практичних умінь і навиків. Їх рівень має відображатися у роботі на семінарських (аудиторних) заняттях, при підготовці рефератів як одного із видів навчально-дослідницьких робіт, виконанні індивідуальних науково-дослідницьких завдань та при підсумковому контролі (підсумковій модульній роботі, заліку).

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ ТА ВИДАМИ РОБОТИ

№ з/п	Назва тем	Кількість годин			
		Лекцій	Семінар-ських занять	Самос-тійна робота	Індиві-дуальна робота
Змістовий модуль 1.					
Сутність та основні характеристики науки і науково-дослідної роботи.					
1.	Наука і суспільство. Роль вченого-дослідника у суспільстві	4	2	4	—
2.	Методологія наукових досліджень	2	2	4	—
3.	Логіка наукового дослідження	2	2	4	—
4.	Інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи	2	2	4	2
Кількість годин за змістовий модуль 1		10	8	16	2
Змістовий модуль 2.					
Науково-дослідна робота студента у системі навчання у ВНЗ.					
5.	Самостійна робота студента у системі навчального процесу	2	2	6	—
6.	Структурне та бібліографічне оформлення науково-дослідної роботи	4	2	6	2
7.	Захист науково-дослідної роботи студентами та її практичне застосування	2	2	6	2
Кількість годин за змістовий модуль 2		8	6	18	4
Усього годин		18	14	34	6

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

Навчання без роздумів – шкідливе, роздуми без навчання – небезпечні.
Конфуцій (551 до Р. Х. – 497 Р. Х.)

Тема 1 (4 години)

Наука і суспільство. Роль вченого-дослідника у суспільстві

«Основи науково-дослідної роботи студентів» як навчальна й наукова дисципліна. Предмет дисципліни «Основи науково-дослідної роботи студентів». Інтегративний характер наукознавчих знань. Методологічні засади предмету «Основи науково-дослідної роботи студентів». Зв'язок «Основ науково-дослідної роботи студентів» з іншими навчальними дисциплінами.

Визначення поняття «наука». Конвенціоналізм А. Пуанкаре. Розуміння науки у широкому і вузькому значенні. Внутрішня логіка розвитку науки. Кінцевий продукт науки. Наука як одна з форм суспільної свідомості. Наука як знання. Закон. Факт. Детермінізм. Наука як діяльність. Наука як соціальний інститут. Соціальні функції науки. Пізнавальні функції науки. Національна Академія Наук (НАН) України. Інститут історії України НАН України.

Виникнення науки у сучасному розумінні. Нерівномірність історичного розвитку науки. Т. С. Кун і теорія «наукових революцій». Філософія науки. Кількість і характер наукових революцій. «Індустрія знань» та інформаційне суспільство. Наукове товариство. Критерії фундаментальності та інструментальності в сучасній науці. Ситуація у сучасній історичній науці України. Новітні тенденції розвитку української історичної думки.

Витоки та історичний розвиток гносеології (вчення Античності, Середньовіччя, Нового часу, Просвітництва, німецька класична філософія, марксизм, позитивізм, структуралізм і постмодернізм). Наукове пізнання. Рівні наукового пізнання. Мета науково-пізнавальної діяльності. Засоби наукового пізнання. Схема процесу наукового пізнання. Науковий факт. Проблема. Ідея. Експеримент. Теорія. Фундаментальні й прикладні наукові дослідження.

Мораль. Етика. Професійна мораль. Професійна етика. Професійний конформізм. Р. К. Мертон і «нормативний етос науки». Чотири імперативи або основні моральні принципи науки. Класичні ідеали науковості. Істинність. Обґрунтованість. Автономність. Посткласичні ідеали науковості. Ефективність. Інструментальність. Комплексність.

Ціннісні установки науки і ціннісні установки особистості вченого. Взаємозв'язок цінностей науки і ціннісних орієнтацій вченого. Зв'язок науки, техніки і виробництва. «Корисність» для суспільства досліджень окремо взятого вченого. Соціальна та моральна відповідальність дослідника. Плагіат.

Сучасна наука є складною структурованою системою дисциплін (біля 15 тис. дисциплін і декілька сотень тисяч наукових журналів), тісно пов'язаних між собою завдяки глибокій єдності предметів і об'єктів їхнього дослідження. Гуманітарна сфера охоплює понад 40 наукових дисциплін.

Тема 2 (2 години)

Методологія наукових досліджень

Методологія наукового дослідження. Діалектична природа мислення. Функції наукової методології. Філософська і спеціально-наукова методології. Загальна і конкретно-наукова методологія.

Методика наукових досліджень. Метод наукових досліджень. Синтетична функція методу. Всезагальні (філософські), загальнонаукові і спеціальні наукові методи. Методи емпіричного дослідження. Спостереження. Вимірювання. Експеримент. Логічні методи дослідження. Аналіз. Синтез. Індукція. Дедукція. Абстракція. Узагальнення. Моделювання. Теоретичні методи. Ідеалізація. Формалізація. Системний метод.

Предметна відмінність гуманітарних наук від природничих і точних наук. Методологічна відмінність гуманітарних наук від природничих і точних наук. Загальний характер природних і точних наук та індивідуальний характер гуманітарних. Формулювання головних принципів методології історії Й. Г. Дройзеном. Сучасне визначення головних принципів і складових методології історичної науки. Парадигми теорії і методології історичної науки. Відмінність методології історичної науки від філософії науки, історіософії, історичної соціології. Виокремлення і теоретичне осмислення методологією історії головних елементів історичного пізнання. Узагальнене визначення методології історичної науки.

У середині – другій половині ХХ століття про себе заявив новий потужний інтелектуальний рух, який поставив під питання традиційні прийоми історичного пізнання та історіописання, вироблені науковою думкою ХІХ ст. Це була «нова історична наука» («нова наукова історія», «нова історія», «нова соціальна історія»). У сучасному розумінні цей термін доцільно застосувати до ряду зближених методологічно нових течій у західній історіографії і теорії історії. Їхньою спільною рисою є прагнення посилити науковий характер історії, залучивши для цього методи і здобутки інших наук, передусім соціальних, психології і математики.

Методика історичного дослідження як спеціальна галузь історичної науки, що розробляє конкретні способи і методи науково-дослідницької роботи. Використання багаторівневої методики в історичних дослідженнях – поєднання емпіричних методів, методів теоретичного пізнання і загальнологічних методів і прийомів дослідження. Ідеографічний (описовий) метод. Метод історичного порівняння. Біографічний метод. Синхронний і діахронний методи. Метод просопографії. Метод анкетування. Методи математичної статистики. Метод раціональної реконструкції тексту і метод історико-культурної атрибуції. Кліометрія (кліометрика). Метод комп'ютеризованого статистичного аналізу історичних джерел (квантитативна історія). Метод математичного моделювання історичних процесів. Метод моделювання даних історичних джерел за допомогою технології XML.

Тема 3 (2 години)
Логіка наукового дослідження

Логічна схема наукового дослідження. Назва наукової роботи. Обґрунтування актуальності теми наукового дослідження. Постановка мети і конкретних завдань дослідження. Визначення об'єкта дослідження. Визначення предмета дослідження. Відмінність між об'єктом і предметом дослідження. Вибір методів (методики) проведення дослідження. Опис процесу дослідження. Формулювання висновків і оцінка одержаних результатів. Науковий результат. Теоретико-методологічні та інструментальні результати наукових досліджень. Обговорення результатів дослідження.

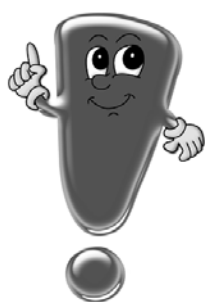
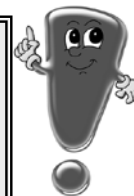
Реферат. Загальні вимоги до розробки реферату. Орієнтовна структура реферату. План. Вступ. Основна частина. Висновки. Список використаної літератури та джерел. Додатки. Найменування додатків. Вимоги до оформлення реферату. Курсова робота. Тематика і характер курсових робіт з історичних дисциплін. Зміст курсової роботи. Загальні вимоги до оформлення курсової роботи. Обсяг курсової роботи. Вимоги до структурних елементів курсової роботи. Вимоги до оформлення курсової роботи. Нумерація розділів та підрозділів курсової роботи. Кількість використаних джерел і літератури. Оформлення списку використаних джерел і літератури курсової роботи. Порядок розташування літературних джерел у списку використаних джерел і літератури курсової роботи. Дипломна кваліфікаційна робота. Тематика і характер дипломних робіт з історичних досліджень. Зміст дипломної роботи. Загальні вимоги до оформлення дипломної роботи. Обсяг дипломної роботи. Вимоги до структурних елементів дипломної роботи. Нумерація розділів і підрозділів дипломної роботи. Порядок розташування літературних джерел у списку використаної джерел і літератури дипломної роботи. Оформлення списку використаних джерел і літератури дипломної роботи. Друкарські помилки, описки і графічні неточності в дипломній роботі. Магістерська кваліфікаційна робота. Науковий рівень. Вибір і процедура затвердження тем магістерських робіт. Зміст магістерської роботи. Обсяг магістерської роботи. Вимоги до структурних елементів магістерської роботи. Порядок розташування літературних джерел у списку використаної джерел і літератури магістерської роботи. Оформлення списку використаних джерел і літератури магістерської роботи. Порядок представлення магістерської роботи на випускову кафедру. Система оцінювання магістерської роботи.

Дисертація. Кандидат наук. Доктор наук. Терміни навчання в аспірантурі і докторантурі. Науково обґрунтовані результати дослідження. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Обсяг дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Основні вимоги до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Основні наукові результати дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Фахові публікації. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Процедура захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук у спеціалізованій вченій раді. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук. Новизна і

значущість дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук. Обсяг дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук. Основні кваліфікаційні ознаки дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук. Основні наукові результати дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук. Фахові публікації. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук. Процедура захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук у спеціалізованій вченій раді.

Зберігання дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата і доктора наук в Україні. Спеціальності історичних наук для написання дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата і доктора наук.

Дисертації із педагогічних, економічних і юридичних наук в Україні щорічно сукупно складають близько 24,2% всіх докторських і 30,9% всіх кандидатських дисертацій.

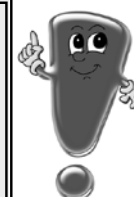
Дослідники В. Єрмоленко і В. Верлока підраховали, що загальна кількість процедурних і бюрократичних кроків, які на сьогодні повинен пройти український здобувач наукового ступеня, складає 74 позиції! Із них лише 10 пов'язано з реальним написанням дисертації. Для порівняння у Франції ця кількість складає 28 кроків, Німеччині – 24, при цьому саме реальне написання дисертації у даному випадку також умовно приймалось за 10 кроків.

Тема 4 (2 години)

Інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи

Інформація. Інформаційне суспільство. «Комп'ютерна революція». «Штучний інтелект». Наукова інформація. Дані. Види наукової інформації. Природничо-наукова інформація. Техніко-технологічна інформація. Економічна інформація. Соціально-політична інформація. Дослідницькі функції наукової інформації. «Старіння» інформації. Підбір і моніторинг наукової інформації. Повторюваність і нераціональність наукових досліджень через брак необхідної наукової інформації.

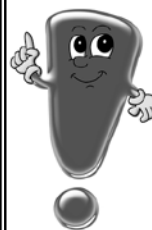
Щорічно у світі видається понад 500 тисяч книг із різних питань. Ще більше видається журналів. Але, незважаючи на це, величезна кількість наукової інформації залишається неопублікованою.

Джерело наукової інформації. Потік наукової інформації. Висхідний та спадний потоки наукової інформації. Документ. Первинний і вторинний документ. Наукове видання. Монографія. Наукова стаття. Автореферат дисертації. Препринт. Репринт. Збірник наукових праць. Тези доповідей. Матеріали наукової конференції. Науково-популярне видання. Навчальне видання. Підручник. Навчальний посібник. Навчально-методичний посібник. Навчальний наочний посібник. Курс лекцій. Хрестоматія. Довідково-інформаційне видання. Інформаційне видання. Бібліографічне видання. Реферативне видання. Періодичне видання. Неперіодичні видання.

Бібліотека. Бібліотечний каталог. Алфавітний каталог. Системний каталог. Предметний каталог. Служби науково-технічної інформації (НТІ). Автоматизовані інформаційно-пошукові системи. База даних. Банк даних. DARPA. ARPANET. Інтернет. Internet-ресурси. Internet-бібліотеки.

У 2014 р. кількість інтернет-користувачів у світі досягла 2,27 млрд., що майже вдвічі більше, ніж було 5 років назад – 1,15 млрд. користувачів. В Україні кількість інтернет-користувачів за цей рік склала близько 20 млн.

Національний архівний фонд. Архівні джерела. Центральний державний історичний архів України (ЦДІА України). Центральний державний архів вищих органів влади й управління України (ЦДАВО України). Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО України). Обласні архіви. Відомчі архіви. Джерельна база дослідження. Джерелознавча методика дослідження.

Тема 5 (2 години)

Самостійна робота студента у системі навчального процесу

Навчальний час. Навчальний план. Аудиторна та позааудиторна робота студента. Самостійна робота студента. Мета самостійної роботи студентів. Завдання самостійної роботи студента. Зміст і конкретне наповнення самостійної роботи студента. Критерії класифікації самостійної роботи студента. Функції самостійної роботи студента. Планування самостійної роботи. Організація самостійної роботи студента. Система навчально-методичних засобів для забезпечення самостійної роботи студента. Контроль над самостійною роботою студента.

У контексті сучасної системи навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів після практичної підготовки (може становити від 15 до 55% навчального програмового матеріалу) та дозволяє розглядати накопичувані знання як об'єкт власної діяльності студента.

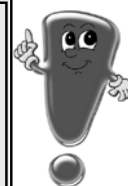
Організаційні і санітарно-гігієнічні вимоги наукової роботи. Правила роботи з книгою. Види читання. Техніка читання. Суцільне читання. Часткове читання. Синтетичне читання. Швидкісне читання. Методика швидкісного читання. Робота із книгою. Попереднє ознайомлення із книгою. Ретельне пропрацювання тексту. Записи при читанні.

Записи прочитаного. Складання плану. Випишування цитат. Записи висновків. Тези. План. Конспект. Анотація. Реферування. Рецензування. Систематизація зведених оглядів. Підготовка зведеного конспекту. Схеми. Таблиці. Запис власних думок. Запис окремих слів із внесенням їх значення. Виписки без випишування.

Тема 6 (4 години)
Структурне і бібліографічне оформлення
науково-дослідної роботи

Загальні вимоги до науково-дослідної роботи. Абстрактна лексика. Наукова мова. Науковий стиль. Науково-популярний стиль. Науково-публіцистичний стиль. Науково-навчальний стиль. Виробничо-технічний стиль. Вимоги і критерії наукової мови. Логічність. Види скорочень. Буквені аббревіатури. Складноскорочені слова. Види умовних графічних скорочень за початковими буквами і частинами слів. Інтонація наукового тексту. Корисні рекомендації щодо підготовки наукового тексту. Раціональний розподіл часу під час занять науковою творчістю. Солідарність із думками попередників.

Французький філософ Бернард Шартрський у XII ст. висловив сентенцію, якою визначив принцип наукового постоу: «Ми подібні до карликів, які сидять на плечах велетнів ми бачимо більше й далі, ніж вони, не тому, що маємо ліпший зір, і не тому, що вищі за них, а тому, що вони нас підняли».

Принцип раціональної рубрикації наукового тексту. Рубрикація. традиційна і нова системи нумерації рубрик документу. Нумерація розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Основні технічно-пунктуаційні правила рубрикації тексту документа. Вищий рівень членування. Середній рівень членування. Нижчий рівень членування. Визначення абзацу. Побудова абзацу. Принцип формулювання заголовку тексту. Композиція наукової роботи.

Посилання у тексті роботи. Посилання у загальній послідовності тексту. Посторінкові посилання.

Класичний абзац має три частини: зачин (формулює тему абзацу – зміст); фраз (містить основну інформацію абзацу); коментар (підсумок усього абзацного змісту).

Бібліографічний запис книги з одним автором. Бібліографічний запис книги з двома авторами. Бібліографічний запис книги з чотирма авторами. Бібліографічний запис книги з п'ятьма і більше авторами. Бібліографічний запис книги без автора. Бібліографічний запис книги без року видання. Бібліографічний запис книги без місця видання. Бібліографічний запис багатотомного книжкового видання. Бібліографічний запис наукової статті. Бібліографічний запис матеріалів конференцій і з'їздів. Бібліографічний запис словника. Бібліографічний запис опублікованих документів. Бібліографічний запис дисертації. Бібліографічний запис автореферату дисертації. Бібліографічний запис частини книги, періодичного, продовжуваного видання. Бібліографічний запис газетних матеріалів. Бібліографічний запис електронного ресурсу.

Тема 7 (2 години)

Захист науково-дослідної роботи студентами та її практичне застосування

Рецензія. Структура рецензії студентської науково-дослідної роботи. Критерії рецензування студентської науково-дослідної роботи. Зовнішня та внутрішня рецензії. Термін чинності рецензії на студентську науково-дослідну роботу. Відгук. Структура відгуку науково-дослідної роботи. Критерії написання відгуку на студентську науково-дослідну роботу.

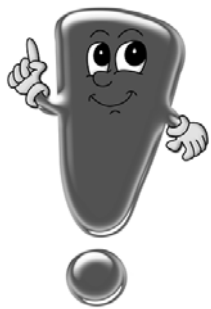
Державна екзаменаційна комісія. Кворум державної екзаменаційної роботи. Підстави для недопущення до захисту виконавця студентської науково-дослідної роботи. Підстави для допуску до захисту студентської науково-дослідної роботи. Структура виступу студента під час захисту науково-дослідної роботи.

Дискусія під час захисту студентської науково-дослідної роботи. Форма відповідей на запитання членів державної екзаменаційної комісії. Критерії оцінювання захисту студентом науково-дослідної роботи.

Оратор повинен знати у 2–3 рази більше від слухачів про предмет своєї промови. Забезпечити таку перевагу у знаннях можна за рахунок загальної ерудиції, професійної підготовки та за рахунок

Практичне і теоретичне значення науково-дослідних робіт з гуманітарних спеціальностей. Практичне значення курсової роботи. Практичне значення дипломної роботи. Практичне значення магістерської роботи. Подальший розвиток студентської науково-дослідної роботи.

Встановлено, що розмовляючи, люди дивляться один на одного в середньому 35–50% усього часу, протягом якого відбувається розмова. Зоровий контакт промовця з аудиторією має бути не меншим. Він потрібен, щоб визначити реакцію на свої слова. Погане враження справляє промовець, який дивиться у вікно, кидає погляд на стіни, опускає очі, підводить їх до стелі, розглядає свої руки або взагалі з «відсутнім» поглядом.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАУКИ І НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінар № 1

Наука і суспільство. Роль вченого-дослідника у суспільстві

Мета: ознайомити студентів із поняттям «наука», з теоретичним осмисленням її новітніх характеристик. Визначити основні елементи наукової етики і сформулювати завдання, які ставить перед вченим-дослідником суспільство.

План

1. Поняття науки. Наука як соціокультурне явище.
2. Основні етапи розвитку науки. Особливості сучасної науки.
3. Сутність наукового пізнання.
4. Наукова етика. Ідеали наукової діяльності.
5. Роль вченого-дослідника у суспільстві.
6. Вклад українських вчених у світову науку (на вибір).

Опорні поняття: закон, ідеал, інтелектуальна власність, етика наукова, наука, наукова картина світу, наукова революція, науково-технічний прогрес, парадигма, плагіат, секуляризація, теорія, учений, факт.

Реферати:

- Етика як невід’ємна характеристика наукової діяльності.
- Місце і роль наукових досліджень у загальній системі освіти.
- Основи наукових досліджень у вищій школі.
- Структура процесу пізнання.
- Класифікація наукових досліджень.

Рекомендована література

Основна:

1. *Енциклопедія історії України* : в 10 т. / [голова редкол. В. А. Смолій]. – К. : Наукова думка, 2003– . – Т. 7 : Мл–О. – 2010. – 728 с.
2. *Єріна А. М.* Методологія наукових досліджень : [навч. посіб.] / А. М. Єріна, В. Б. Захожай, Д. Л. Єрін. – К. : ЦНЛ, 2004. – 212 с.
3. *Історична наука: термінологічний і понятійний довідник* : [навч. посіб.] / [В. М. Литвин, В. І. Гусєв, А. Г. Слюсаренко та ін.]. – К. : Вища школа, 2002. – 430 с.

4. *Кислий В. М.* Організація наукових досліджень : [навч. посіб.] / В. М. Кислий. – Суми : Унів. кн., 2011. – 224 с.
5. *Ковальчук В. В.* Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / В. В. Ковальчук. – К. : Слово, 2009. – 240 с.
6. *Підюшенко В. Л.* Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення : [навч. посіб.] / В. Л. Підюшенко, І. В. Шкрабак, Е. В. Словенко. – К. : Лібра, 2004. – 344 с.
7. *П'ятницька-Позднякова І. С.* Основи наукових досліджень у вищій школі : [навч. посіб.] / І. С. П'ятницька-Позднякова. – К. : ЦНЛ, 2003. – 116 с.
8. *Філіпенко А. С.* Основи наукових досліджень : [конспект лекцій] А. С. Філіпенко. – К. : Академвидав, 2004. – 207 с.
9. *Цехмістрова Г. С.* Основи наукових досліджень / Г. С. Цехмістрова. – К. : Слово, 2003. – 240 с.
10. *Яковенко Н.* Вступ до історії / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2007. – 376 с.

Додаткова:

1. *Брайчевський М. Ю.* Вступ до історичної науки : [навч. посіб.] / М. Ю. Брайчевський. – К. : КМ Academia, 1995. – 168 с.
2. *Готт В. С.* Категории современной науки / В. С. Готт, Э. П. Семенюк, А. Д. Урсул. – М. : Мысль, 1984. – 268 с.
3. *Енциклопедія постмодернізму* / [за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкуна; наук. ред. пер. О. Шевченко]. – К. : Основи, 2003. – 503 с.
4. *Котов В. Н.* Введение в изучение истории : [учебное пособие] / В. Н. Котов. – К. : Вища школа, 1982. – 121 с.
5. *Краснобокий Ю. М.* Словник-довідник науковця-початківця / Ю. М. Краснобокий, К. М. Лемківський. – К. : НМЦВО, 2001. – 72 с.
6. *Кун Т.* Структура наукових революцій / Томас Кун. – К. : Port-royal, 2001. – 227 с.
7. *Ортинський І.* Наука і таємниця / І. Ортинський. – Львів : Стрім, 1998. – 164 с.
8. *Современная западная философия* : [словарь] / [сост. : В. С. Малахов, В. П. Филатов]. – М. : Политиздат, 1991. – 414 с.
9. *Шейко В. М.* Організація та методика науково-дослідницької діяльності : [підручник] / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2008. – 310 с.
10. *Ящук Т. І.* Філософія історії : [курс лекцій. навч. посіб.] / Т. І. Ящук. – К. : Либідь, 2004. – 536 с.

Інформаційні ресурси:

1. *Броннікова Л. В.* Наука і суспільство на початку 21 ст. : новий етап взаємодії / Л. В. Броннікова. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/sociology/2012/183-171-14.pdf>
2. *Наукова робота (дипломна, магістерська робота) і основні вимоги.* – Режим доступу : <http://baeva.org.ua/?p=183>

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняття наука.
2. Що є об'єктом науки?
3. Назвіть основні етапи еволюції науки та дайте їм характеристику.
4. Проаналізуйте поняття «наукова революція».
5. Які ознаки дають підстави стверджувати про глобальну революцію у науці?
6. Які можна визначити етапи генезису наукового пізнання?
7. Розкрийте систему ознак, за якими здійснюється класифікація наук.
8. Проаналізуйте співвідношення теорії і практики в системі гуманітарного знання.
9. Назвіть суб'єкти наукової діяльності в Україні та коротко їх охарактеризуйте.
10. Дайте визначення поняттю етика науковця.

Семінар № 2

Методологія наукових досліджень

Мета: ознайомити студентів із поняттями «методологія», «методика» і «методи», з теоретичним осмисленням їх новітніх характеристик. Визначити основні елементи методології, методики і методів історичного дослідження.

План

1. Поняття наукової методології. Методика і методи наукових досліджень.
2. Методологія гуманітарних наук. Методологія історичної науки.
3. Методика і методи історичних досліджень (загальнонаукові, спеціально-історичні та міждисциплінарні).
4. Напрацювання українських вчених-істориків у галузі методології, методики і методів історичних досліджень.

Опорні поняття: абстрагування, аналіз, вимірювання, дедукція, експеримент, індукція, кліометрика, метод, методи історичних досліджень, методика, методика історичних досліджень, методологія, методологія історії, моделювання, синтез, узагальнення, формалізація.

Реферати:

- Теоретичні методи наукового дослідження.
- Емпіричні методи дослідження.
- Сутність методології, парадигми, концепції.
- Принципи, функції у наукових дослідженнях.
- Способи обробки одержаної інформації. Математичні методи в історичному дослідженні.

Рекомендована література**Основна:**

1. *Зашкільняк Л.* Методологія історії: від давнини до сучасності / Л. Зашкільняк. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 1999. – 227 с.
2. *Енциклопедія історії України* : в 10 т. / [голова редкол. В. А. Смолій]. – К. : Наукова думка, 2003– . – Т. 6 : Ла–Мі. – 2009. – 784 с.
3. *Єріна А. М.* Методологія наукових досліджень : [навч. посіб.] / А. М. Єріна, В. Б. Захожай, Д. Л. Єрін. – К. : ЦНЛ, 2004. – 212 с.
4. *Кислий В. М.* Організація наукових досліджень : [навч. посіб.] / В. М. Кислий. – Суми : Унів. кн., 2011. – 224 с.
5. *Клименюк О. В.* Методологія та методи наукового дослідження : [навч. посіб.] / О. В. Клименюк. – К. : «Міленіум», 2005. – 186 с.
6. *Краевский В. В.* Методология научного исследования / В. В. Краевский. – С. Пб. : СПбГУП, 2001. – 148 с.
7. *Крушельницька О. В.* Методологія та організація наукових досліджень : [навч. посіб.] / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2003. – 192 с.
8. *Кузнецов И. Н.* Методика научного исследования / И. Н. Кузнецов. – Мн. : [б.и.], 1997. – 257 с.
9. *Папковская П. Я.* Методология научных исследований / П. Я. Папковская. – Мн. : Информпресс, 2002. – 176 с.
10. *Рузавин Г. И.* Методология научного познания : [учеб. пособ. для вузов] / Г. И. Рузавин. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 287 с.
11. *Яковенко Н.* Вступ до історії / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2007. – 376 с.

Додаткова:

1. *Барг М. А.* Категории и методы исторической науки / М. А. Барг. – М. : Наука, 1984. – 342 с.
2. *Баскаков А. Я.* Методология научного исследования : [учеб. пособ.]. – [2-е изд., испр.] / А. Я. Баскаков, Н. В. Туленков. – К. : МАУП, 2004. – 216 с.
3. *Історична наука: термінологічний і понятійний довідник* : [навч. посіб.] / [В. М. Литвин, В. І. Гусєв, А. Г. Слюсаренко та ін.]. – К. : Вища школа, 2002. – 430 с.
4. *Ковальченко И. Д.* Методы исторического исследования / И. Д. Ковальченко. – М. : Наука, 2003. – 486 с.
5. *Методологические вопросы науковедения* / [под ред. В. И. Оноприенко]. – К. : Гос. фонд фонд. иссл., 2001. – 340 с.
6. *Рассоха І. М.* Методологія та організація наукових досліджень : [конспект лекцій] / І. М. Рассоха. – Харків : ХНАМГ, 2011. – 76 с.
7. *Санцевич А. В.* Методика исторического исследования. – [2-е изд., перераб., доп.] ; [отв. ред. Ф. П. Шевченко] / А. В. Санцевич. – К. : Наукова думка, 1990. – 212 с.
8. *Современная западная философия* : [словарь] / [сост. : В. С. Малахов, В. П. Филатов]. – М. : Политиздат, 1991. – 414 с.

9. *Фаренік С. А.* Логіка і методологія наукового дослідження : [наук.-метод. посіб.] / С. А. Фаренік. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 340 с.

10. *Шейко В. М.* Організація та методика науково-дослідницької діяльності : [підручник] / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2008. – 310 с.

Інформаційні ресурси:

1. *Рассоха І. М.* Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» / І. М. Рассоха. – Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua/24084/1/2010%20п%2090Л%20Методологія%20наук%20досліджень.pdf>

2. *Стеченко Д. М.* Методологія наукових досліджень / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – Режим доступу : <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=39664>

Контрольні запитання:

1. Розкрийте сутність наукової методології.
2. Назвіть і охарактеризуйте основні функції методології.
3. Визначте рівні методології.
4. Що є головною метою методології? Яким є предмет її вивчення?
5. Вкажіть особливості застосування методології в науковому пізнанні та практичній діяльності.
6. Що таке методика дослідження?
7. Назвіть методи, які входять до складу загальнонаукових?
8. Розкрийте зміст конкретно-наукових (емпіричних) методів та застосування їх у наукових дослідженнях.
9. У чому полягає сутність історичного методу? Які наукові прийоми охоплює цей метод?
10. Проаналізуйте основні критерії науковості отриманих знань.

Семінар № 3

Логіка наукового дослідження

Мета: ознайомити студентів із поняттям «логіка наукового дослідження», з його новітніми характеристиками і вимогами. Визначити і охарактеризувати види студентських науково-дослідницьких робіт і дисертаційних досліджень.

План

1. Загальна схема наукового дослідження.
2. Визначення суспільної і наукової актуальності історичних досліджень.
3. Види студентських навчально-дослідницьких робіт.
4. Види дисертаційних досліджень в Україні.
5. Наукові ступені і вчені звання в Україні.
6. Наукові ступені в Німеччині і США.

Опорні поняття: актуальність дослідження, апробація, дипломна кваліфікаційна робота, дисертація, завдання, курсова робота, магістерська кваліфікаційна робота, мета, наукова новизна, об'єкт, практичне значення роботи, предмет, реферат.

Реферати:

- Класифікація наукових рефератів.
- Етапи опрацювання джерелознавчої бази дослідження.
- Окреслення проблематики та побудова плану-конспекту майбутнього дослідження.
- Функції наукового керівника при написанні курсової, дипломної та магістерської робіт.
- Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.

Рекомендована література

Основна:

1. *Ковальський М. П.* Основи науково-дослідницької та самостійної роботи студентів : [метод. посіб.] / М. П. Ковальський. – Острог : Нац. ун-т «Острозька академія», 2002. – 88 с.
2. *Бут У. К.* Исследование: 16 уроков для начинающих авторов / У. К. Бут [и др.]. – М. : Флинта; Наука, 2004. – 360 с.
3. *Гордієнко С. Г.* Молодому науковцю коротко про необхідне : [наук.-практ. посіб.] / С. Г. Гордієнко. – К. : КНТ, 2007. – 92 с.
4. *Зосімов А. М.* Дисертаційні помилки : [монографія]. – [3-тє вид., доп. і випр.] / А. М. Зосімов, В. П. Голік. – Харків : ВД «Інжек», 2005. – 216 с.
5. *Кузин Ф. А.* Магистерская диссертация : [практ. пособие] / Ф. А. Кузин. – М. : Изд-во «Ось-89», 1998. – 302 с.
6. *Кузнецов И. Н.* Рефераты, контрольные, курсовые и дипломные работы / И. Н. Кузнецов, Л. В. Лойко. – Мн. : [б.и.], 1998. – 78 с.
7. *Мороз І. В.* Кваліфікаційні роботи у педагогічному вузі. Методика написання, правила оформлення і порядок захисту / І. В. Мороз. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. – 110 с.
8. *Спіцин Є. С.* Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому закладі освіти / Є. С. Спіцин. – К. : Київ. нац. лінгв. ун-т., 2003. – 120 с.
9. *Сурмін Ю.* Майстерня вченого : [підруч. для науковця] / Ю. Сурмін. – К. : НМЦ «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2006. – 302 с.
10. *Фаренік С. А.* Логіка і методологія наукового дослідження : [наук.-метод. посіб.] / С. А. Фаренік. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 340 с.
11. *Шишка Р. Б.* Організація наукових досліджень та підготовки магістерських і дисертаційних робіт : [навч. посіб.] / Р. Б. Шишка. – Харків : Еспада, 2007. – 368 с.

Додаткова:

1. *Безлюдний О. І.* Магістерська робота у педагогічному вузі : [посіб. для студентів-магістрантів]. – К. : Науковий світ, 2000. – 117 с.
2. *Еко У.* Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки / [пер. за ред. О. Глотова] / Умберто Еко. – Тернопіль : Мандрівець, 2007. – 224 с.
3. *Колесникова Н. И.* От конспекта к диссертации : [учеб. пособие по развитию навыков письменной речи] / Н. И. Колесникова. – М. : Флинта; Наука, 2002. – 232 с.
4. *Коломієць В. О.* Як виконувати курсову роботу : [метод. посіб. для студ. вищ. педагог. навч. закладів] / В. О. Коломієць. – К. : Вища школа, 2003. – 63 с.
5. *Курсовые и дипломные работы: От выбора темы до защиты :* [справочное пособие] / [авт.-сост. И. Н. Кузнецов]. – Мн. : Мисанта, 2003. – 416 с.
6. *Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень студентами вищих навчальних закладів :* [посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / [М. І. Соловей, Є. С. Спіцин, К. К. Потапенко, З. М. Шалік]. – К. : Ленвіт, 2004. – 144 с.
7. *Сторубльов О. І.* Підготовка рукописів до видання : [метод. посіб.]. – [2-ге вид., перероб. і доп.] / О. І. Сторубльов, Л. М. Бесєдіна. – К. : Логос, 2008. – 251 с.
8. *Шестак В. П.* Научно-исследовательская работа студентов: проблемы и решения / В. П. Шестак, И. А. Мосичева, Н. В. Скибицкий. – М. : Изд. МЭИ, 2006. – 200 с.
9. *Шунда Н. М.* Навчально-дослідницька робота студентів / Н. М. Шунда, А. А. Томусач. – Вінниця : Вид-во ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2000. – 98 с.
10. *Яковенко Н.* Вступ до історії / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2007. – 376 с.

Інформаційні ресурси:

1. *Бірта Г. О.* Методологія і організація наукових досліджень / Логіка процесу наукового дослідження / Г. О. Бірта. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1597012260992/dokumentoznavstvo/logika_protsestu_naukovogo_doslidzhennya
2. *Логічні методи дослідження (пізнання).* – Режим доступу : <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/83/22/>
3. *Яремчук В.* Основи науково-дослідної роботи студентів : [навч. посіб. для студентів факультетів гуманітарного профілю] / В. Яремчук. – Острог : Національний університет «Острозька академія», 2012. – 56 с. – Режим доступу : <http://eprints.oa.edu.ua/3008/>

Контрольні запитання:

1. Розкрийте основні засади логіки наукового дослідження.
2. Що входить у концепцію наукового дослідження?
3. Охарактеризувати практичну та теоретичну значущість дослідження.

4. Яким чином обирається тематика курсових, дипломних і магістерських робіт?
5. Які існують види науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі?
6. Вкажіть основні функції науково-дослідної роботи студентів вищого навчального закладу.
7. Назвіть структурні частини науково-дослідної роботи.
8. Яке значення мають вступ та висновки дипломної роботи?
9. Що включає в себе обґрунтування актуальності проблеми?
10. Охарактеризуйте етап узагальнення, апробації і реалізації результатів наукового дослідження.

Семінар № 4

Інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи

Мета: ознайомити студентів із поняттям «інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи», з його новітніми характеристиками і вимогами. Визначити і охарактеризувати види наукової інформації та інформаційних ресурсів для допомоги студентам у подальшій науково-дослідній роботі.

План

1. Поняття про інформаційні ресурси.
2. Загальна характеристика джерел і літератури наукового дослідження.
3. Бібліографічний пошук інформації. Пошукові системи.
4. Інтернет-ресурси історії України.
5. Система архівних установ України. Архівні джерела дослідження.

Опорні поняття: автореферат, архівне джерело, бібліографічне видання, дані, джерело наукової інформації, дисертація, збірник наукових праць, Інтернет, інформація, інформаційне суспільство, наукова інформація, матеріали наукової конференції, монографія, навчальний посібник, науково-популярне видання, національний архівний фонд, підручник, препринт, тези доповідей наукової конференції, хрестоматія.

Реферати:

- Бібліотека – інтелектуальний центр наукових досліджень.
- Сутність бібліотечно-бібліографічної класифікації.
- Функції та значення електронних каталогів.
- Національна система науково-технічної інформації.
- Види, джерела інформації та режим доступу до неї.

Рекомендована література**Основна:**

1. *Кислий В. М.* Організація наукових досліджень : [навч. посіб.] / В. М. Кислий. – Суми : Унів. кн., 2011. – 224 с.
2. *Крушельницька О. В.* Методологія та організація наукових досліджень : [навч. посіб.] / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2003. – 192 с.
3. *Кузнецов И. Н.* Методика научного исследования / И. Н. Кузнецов. – Мн. : [б.и.], 1997. – 257 с.
4. *Кушнарченко Н. М.* Наукова обробка документів : [підручник] / Н. М. Кушнарченко, В. К. Удалова. – К. : Вікар, 2003. – 328 с.
5. *Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень студентами вищих навчальних закладів : [посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / [М. І. Соловей, Є. С. Спіцин, К. К. Потапенко, З. М. Шалік].* – К. : Ленвіт, 2004. – 144 с.
6. *Пілюшенко В. Л.* Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення / В. Л. Пілюшенко, І. В. Шкрабак, Е. І. Славенко. – К. : Лібра, 2004. – 344 с.
7. *Романчиков В. І.* Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / В. І. Романчиков. – К. : ЦУЛ, 2007. – 254 с.
8. *Свердан М. М.* Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / М. М. Свердан, М. Р. Свердан. – Чернівці : Рута, 2006. – 352 с.
9. *Спіцин Є. С.* Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому закладі освіти / Є. С. Спіцин. – К. : Київ. нац. лінгв. ун-т., 2003. – 120 с.

Додаткова:

1. *Історична наука: термінологічний і понятійний довідник : [навч. посіб.] / [В. М. Литвин, В. І. Гусев, А. Г. Слюсаренко та ін.].* – К. : Вища школа, 2002. – 430 с.
2. *Леонов В. П.* Рефератирование и аннотирование научной литературы / В. П. Леонов. – Новосибирск : [б.и.], 1986. – 124 с.
3. *Лудченко А. А.* Основы научных исследований : [учеб. пособ.] / А. А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А. Примака. – К. : Знання, 2000. – 114 с.
4. *Сурмін Ю.* Майстерня вченого : [підруч. для науковця] / Ю. Сурмін. – К. : НМЦ «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2006. – 302 с.
5. *Кушнарченко Н. М.* Наукова обробка документів : [підручник] / Н. М. Кушнарченко, В. К. Удалова. – К. : Вікар, 2003. – 328 с.
6. *Соловьева К. Н.* Основы подготовки к научной деятельности и оформление ее результатов. – М. : Академия, 2005. – 100 с.
7. *Технологія самостійної навчально-наукової роботи студентів : [метод. мат.] / [О. І. Кіліченко, Л. В. Степанова, О. М. Ткачук та ін.].* – Івано-Франківськ : Плай, 2003. – 88 с.

8. *Шестак В. П.* Научно-исследовательская работа студентов: проблемы и решения / В. П. Шестак, И. А. Мосичева, Н. В. Скибицкий. – М. : Изд. МЭИ, 2006. – 200 с.

Інформаційні ресурси:

1. *Лебедюк О. О.* Забезпечення інформаційних потреб студентів педагогічного ВНЗ у процесі науково-дослідницької роботи / О. О. Лебедюк. – Режим доступу : <http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/v34/V34-3-12.pdf>

2. *Худолій О. М.* Інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи / О. М. Худолій. – Режим доступу : <http://www.tmfv.com.ua/journal/article/view/660/646>

Контрольні запитання:

1. Що таке інформаційний пошук, яким він може бути?
2. У чому полягає відмінність між даними та інформацією?
3. Що таке науковий документ?
4. Чим відрізняються первинні документи від вторинних?
5. Назвіть основні види наукових публікацій.
6. До яких видів видань належать монографії та наукові статті?
7. До яких видів видань належать підручники та навчальні посібники?
8. Назвіть та надайте характеристику основних видів бібліотечних каталогів.
9. Наведіть приклади електронних каталогів мережі Internet.
10. Охарактеризуйте основні етапи роботи з джерельною базою.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТА У СИСТЕМІ НАВЧАННЯ У ВНЗ.

Семінар № 5

Самостійна робота студента у системі навчального процесу

Мета: ознайомити студентів із поняттям самостійної роботи у системі навчального процесу, з його новітніми характеристиками і вимогами. Визначити і охарактеризувати основні види самостійної роботи для допомоги студентам у подальшій навчальній діяльності і науково-дослідній роботі.

План

1. Сутність і структура самостійної роботи.
2. Методика вивчення наукової, навчальної, навчально-методичної літератури.
3. Види методик опрацювання текстів: анотація, виписки, план, конспект, тези.
4. Самовиховання та самоосвіта як стимули у навчальному і науково-дослідному процесах.

Опорні поняття: анотація, виписки, гігієна розумової праці, індивідуальна робота, конспект, план, самостійна робота, тези, цитата.

Реферати:

- Основні принципи і прийоми організації науково-дослідної роботи студентів.
- Розрізнення навчально-дослідної та науково-дослідної роботи студентів.
- Резерви та шляхи підвищення ефективності науково-дослідної роботи.
- Форми та методи роботи з книгою.
- Раціональна організація розумової праці дослідника.

Рекомендована література

Основна:

1. *Гордієнко С. Г.* Молодому науковцю коротко про необхідне : [наук.-практ. посіб.] / С. Г. Гордієнко. – К. : КНТ, 2007. – 92 с.
2. *Демчук С. П.* Основи самостійної науково-дослідної роботи : [навч.-метод. посіб.] / С. П. Демчук. – Рівне : СОМЦЕНТР, 2007. – 67 с.
3. *Коломієць В. О.* Як виконувати курсову роботу : [метод. посіб. для студ. вищ. педагог. навч. закладів] / В. О. Коломієць. – К. : Вища школа, 2003. – 63 с.
4. *Кушнарєнко Н. М.* Наукова обробка документів : [підручник] / Н. М. Кушнарєнко, В. К. Удалова. – К. : Вікар, 2003. – 328 с.

5. *Організація самостійної роботи студентів* : [навч. посіб.] / [В. О. Ушкаренко та ін.]. – Херсон : Айлант, 2005. – 96 с.

6. *Основи методології та організації наукових досліджень* : [навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів, ад'юнтів] / [за ред. А. Є. Конверського]. – К. : ЦУЛ, 2010. – 352 с.

7. *Основи наукових досліджень. Організація самостійної та наукової роботи студента* : [навч. посіб.] / [Я. Я. Чорненький, Н. В. Чорненька, С. Б. Рибак та ін.]. – К. : ВД «Професіонал», 2006. – 208 с.

8. *Підюшенко В. Л.* Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення : [навч. посіб.] / В. Л. Підюшенко, І. В. Шкрабак, Е. В. Словенко. – К. : Лібра, 2004. – 344 с.

9. *Санцевич А. В.* Методика исторического исследования. – [2-е изд. перераб., доп.] ; [отв. ред. Ф. П. Шевченко] / А. В. Санцевич. – К. : Наук. думка, 1990. – 212 с.

10. *Томан І.* Як удосконалити самого себе / [пер. з чес.] / Іржі Томан. – К. : Політвидав України, 1988. – 319 с.

Додаткова:

1. *Гарднер Г.* Множинні інтелекти. Теорія у практиці. Хрестоматія / [пер. з англ. Д. Купко, Р. Свято] / Говард Гарднер. – К. : Мегатайп, 2004. – 288 с.

2. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 2. – С. 100–106.

3. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 3. – С. 113–115.

4. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 4. – С. 106–108.

5. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 7. – С. 121–123.

6. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 8. – С. 113–116.

7. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 9. – С. 130–132.

8. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 10. – С. 94–97.

9. *Пушкар А. И.* Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности : [учеб. пособ.] / А. И. Пушкар, Л. В. Потрашков. – Харьков : ИД «Инжект», 2008. – 280 с.

10. *Технологія самостійної навчально-наукової роботи студентів* : [метод. мат.] / [О. І. Кіліченко, Л. В. Степанова, О. М. Ткачук та ін.]. – Івано-Франківськ : Плай, 2003. – 88 с.

Інформаційні ресурси:

1. *Бойчук Н. І.* Самостійна робота студентів в умовах болонської системи / Н. І. Бойчук. – Режим доступу : <http://intkonf.org/boychuk-ni-samostiyna-robota-studentiv-v-umovah-bolonskoyi-sistemi/>

2. Грицюк Л. К. Організація самостійної роботи студентів у навчальному процесі вищого навчального закладу / Л. К. Грицюк, М. В. Сіврук. – Режим доступу : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1010/3/Gritsyuk.pdf>

3. *Особливості організації самостійної роботи студентів.* – Режим доступу : http://osvita.ua/school/lessons_summary/education/36615/

4. Рибак С. Б. Сутність і структура самостійної навчальної діяльності студентів / С. Б. Рибак, Н. Б. Баумвальд, Р. М. Писарик. – Режим доступу : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/932>

5. Швець Д. Є. Керованість самостійною роботою студентів як шлях для підвищення якості освіти / Д. Є. Швець, Є. Я. Швець // Гуманітарний вісник ЗДІА. – Випуск 41. – 2010. – Режим доступу : http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_41_17.pdf

Контрольні запитання:

1. Назвіть основні умови високоефективної діяльності і збереження здоров'я працівників розумової праці з погляду психофізіології.

2. Які вимоги необхідно враховувати, щоб зміна форм діяльності виконувала роль активного відпочинку?

3. Яким є найсприятливіший час для виконання творчих і складних завдань?

4. Як правильно організувати робоче місце наукових працівників? Назвіть основні вимоги.

5. Охарактеризуйте раціональну модель рухового режиму для осіб розумової праці.

6. Якими мають бути сумарні енерговитрати на заняття фізичними вправами для людей розумової праці?

7. Які фактори слід враховувати при формуванні системи цілеспрямованих занять фізичними вправами для людей, зайнятих малорухливою працею?

8. Яка монографія – колективна чи індивідуальна є більш корисним науковим джерелом?

9. Чим якісно відрізняється конспект від виписок?

10. Які позитивні і негативні сторони містить у собі швидкісне читання?

Семінар № 6

Структурне і бібліографічне оформлення науково-дослідної роботи

Мета: ознайомити студентів із поняттям «структурного і бібліографічного оформлення науково-дослідної роботи», з його новітніми характеристиками і вимогами. Визначити і охарактеризувати науковий стиль викладу інформації для допомоги студентам у подальшій науковій роботі.

План

1. Специфіка наукового стилю мовлення.

2. Рубрикація структурних одиниць тексту науково-дослідної роботи.
3. Вимоги до бібліографічного оформлення наукової роботи.
4. Цитування та посилання у тексті наукового дослідження.
5. Правила оформлення титульної сторінки.

Опорні поняття: бібліографія, композиція наукової роботи, логічність, наукова мова, науковий стиль, рубрикація, цитування.

Реферати:

- Ерудиція дослідника та коректність роботи із науковими джерелами.
- Марксистський, функціоналістський і культурно-антропологічний (структуралістський) принципи викладу наукового матеріалу: аналіз та порівняння.
- Аналіз документів, які встановлюють правила бібліографічного оформлення наукової роботи в Україні.
- Порівняння бібліографічного оформлення науково-дослідної роботи в Україні та інших країнах світу (на вибір).
- Плагіат у науковій сфері: історія, сутність, заходи щодо боротьби.

Рекомендована література

Основна:

1. *Бюлетень* Вищої атестаційної комісії України. – 2009. – № 3.
2. *Бюлетень* Вищої атестаційної комісії України. – 2011. – № 11.
3. *ДСТУ 3582-97*. Скорочення слів в українській мові. Загальні вимоги та правила : чинний від 01.07.1998. – К. : Держстандарт України, 1998. – 27 с.
4. *ДСТУ ГОСТ 7.1:2006*. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис: загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1 – 2003, IDT). – Видання офіційне. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – 124 с.
5. *Колесникова Н. И.* От конспекта к диссертации : [учеб. пособие по развитию навыков письменной речи] / Н. И. Колесникова. – М. : Флинта; Наука, 2002. – 232 с.
6. *Колісніченко Е. В.* Основи наукових досліджень : [конспект лекцій] / Е. В. Колісніченко. – Суми : Сумський державний університет, 2012. – 83 с.
7. *Коломієць В. О.* Як виконувати курсову роботу : [метод. посіб. для студ. вищ. педагог. навч. закладів] / В. О. Коломієць. – К. : Вища школа, 2003. – 63 с.
8. *Цехмістрова Г. С.* Основи наукових досліджень / Г. С. Цехмістрова. – К. : Слово, 2004. – 235 с.
9. *Шишка Р. Б.* Організація наукових досліджень та підготовки магістерських і дисертаційних робіт : [навч. посіб.] / Р. Б. Шишка. – Харків : Еспада, 2007. – 368 с.
10. *Энциклопедия студента* / [сост. И. Н. Кузнецов]. – Мн. : Книжный Дом, 2004. – 576 с.

Додаткова:

1. Головащук С. І. Українське літературне слововживання: Словник-довідник / С. І. Головащук. – К. : Вища школа, 1995 – 319 с.
2. Еко У. Як написати дипломну роботу : Гуманітарні науки / [пер. за ред. О. Глотова] / Умберто Еко. – Тернопіль : Мандрівець, 2007. – 224 с.
3. Научные работы: Методика подготовки и оформления. – Мн. : Амалфея, 1998. – 245 с.
4. Санцевич А. В. Методика исторического исследования. – [2-е изд. перераб., доп.] ; [отв. ред. Ф. П. Шевченко] / А. В. Санцевич. – К. : Наукова думка, 1990. – 212 с.
5. Соловьева К. Н. Основы подготовки к научной деятельности и оформление ее результатов. – М. : Академия, 2005. – 100 с.
6. Тойнби А. Дж. Пережитое. Мои встречи. – [пер. с англ.] / А. Дж. Тойнби. – М. : Айрис-пресс, 2003. – 672 с.
7. Яковенко Н. Вступ до історії / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2007. – 376 с.

Інформаційні ресурси:

1. Калакура Я. Методика написання, редагування та бібліографічного оформлення українознавчого дослідження / Я. Калакура. – Режим доступу : <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=2698>
2. Наукова робота (дипломна, магістерська робота) і основні вимоги. – Режим доступу : <http://baeva.org.ua/?p=183>
3. Яремчук В. Основи науково-дослідної роботи студентів : [навч. посіб. для студентів факультетів гуманітарного профілю] / В. Яремчук. – Острог : Національний університет «Острозька академія», 2012. – 56 с. – Режим доступу : <http://eprints.ua.edu/3008/>

Контрольні запитання:

1. Які методичні прийоми викладання наукових матеріалів використовуються у науковій практиці? Який прийом набув найбільшого поширення?
2. Які основні композиційні елементи містить рукопис наукової праці?
3. Які якісні характеристики визначають культуру наукової мови?
4. Які особливості має науковий стиль? Чим відрізняється науковий стиль від інших мовних стилів?
5. За допомогою яких слів та словосполучень визначається ступінь достовірності повідомлення?
6. Якою є обов'язкова умова об'єктивності викладення матеріалів у науковій роботі?
7. Чому автору наукової роботи слід намагатись застосовувати мовні конструкції, які виключають вживання особового займенника першої особи однини «Я»?
8. Що являє собою рубрикація структурних одиниць наукового тексту? Яке її головне завдання?

9. Охарактеризуйте принцип формування списку використаних джерел.
10. Назвіть основні правила цитування.

Семінар № 7

Захист науково-дослідної роботи студентами та її практичне застосування

Мета: ознайомити студентів із поняттям «захист студентської науково-дослідної роботи», з його новітніми характеристиками і вимогами. Визначити і охарактеризувати практичне значення студентського наукового дослідження у подальшій науковій роботі.

План

1. Рецензування науково-дослідної роботи.
2. Структура рецензії (відгуку) на науково-дослідну роботу.
3. Хід захисту роботи і його результати.
4. Практичне значення наукового дослідження.

Опорні поняття: анотація, відгук, захист науково-дослідної роботи, рецензія, структура студентської науково-дослідної роботи.

Реферати:

- Критерії оцінки студентської дипломної науково-дослідної роботи.
- Психологічні прийоми і тренінги подолання страху виступу перед публікою.
- Робота державної екзаменаційної комісії: склад і нормативні документи.
- Апеляція на оцінку державної екзаменаційної комісії.

Рекомендована література

Основна:

1. *Колісніченко Е. В.* Основи наукових досліджень : [конспект лекцій] / Е. В. Колісніченко. – Суми : Сумський державний університет, 2012. – 83 с.
2. *Ковальчук В. В.* Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / В. В. Ковальчук. – К. : Слово, 2009. – 240 с.
3. *Курсовые и дипломные работы: От выбора темы до защиты : [справочное пособие] / [авт.-сост. И. Н. Кузнецов].* – Мн. : Мисанта, 2003. – 416 с.
4. *Мороз І. В.* Кваліфікаційні роботи у педагогічному вузі. Методика написання, правила оформлення і порядок захисту. – К. : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2002. – 110 с.
5. *Шейко В. М.* Організація та методика науково-дослідницької діяльності : [підручник] / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2008. – 310 с.

6. *Шишка Р. Б.* Організація наукових досліджень та підготовки магістерських і дисертаційних робіт : [навч. посіб.] / Р. Б. Шишка. – Харків : Еспада, 2007. – 368 с.

Додаткова:

1. *Волков Ю. Г.* Диссертация: Подготовка, защита, оформление : [практ. пособ.]. – [3-е изд., стереотипное.] / Ю. Г. Волков ; [ред. Н. И. Загузова]. – М. : Гардарики, 2005. – 185 с.

2. *Безлюдний О. І.* Магістерська робота у педагогічному вузі : [посіб. для студентів-магістрантів]. – К. : Науковий світ, 2000. – 117 с.

3. *Криворученко В. К.* Как защитить диссертацию : [практическое пособие для аспирантов] / В. К. Криворученко. – М. : НИБ, 2006. – 470 с.

4. *Кузин Ф. А.* Магистерская диссертация : Методика написания, правила оформления и порядок защиты : [практ. пособие для студентов-магистрантов] / Ф. А. Кузин. – М. : Ось-89, 1997. – 304 с.

5. *Томан І.* Мистецтво говорити / [пер. з чес.]. – [2-ге вид.] / Іржі Томан. – К. : Політвидав України, 1989. – 293 с.

6. *Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня: (методичні поради).* – [3-є вид., випр. і доп.] / [автор-упоряд. Л. А. Пономаренко]. – К. : Толока, 2007. – 80 с.

7. *Яковенко Н.* Вступ до історії / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2007. – 376 с.

Інформаційні ресурси:

1. *Методика* підготовки, оформлення і захисту науково-дослідних робіт. – Режим доступу : <https://nenc.gov.ua/doc/vvv/lectures/mpozndr.pdf>

2. *Науково-дослідна робота студентів.* – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/327/4.pdf>

Контрольні запитання:

1. Проаналізуйте порядок підготовки і захисту студентської науково-дослідної роботи.

2. Назвіть основні форми апробації наукових досліджень.

3. Що розуміється під поняттям «наукова конференція»?

4. Як правильно організувати колективне обговорення наукової проблеми?

5. Назвіть рівні впровадження результатів наукових досліджень.

6. Доведіть, що наука є найефективнішою сферою капіталовкладень.

7. Назвіть і охарактеризуйте основні результати наукових досліджень.

8. Назвіть критерії ефективності праці окремих науковців.

9. Назвіть критерії ефективності роботи науково-дослідної групи або організації.

10. Що є критерієм успішності науково-дослідної роботи?

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Важливе завдання вищої школи – підготовка фахівця, який не лише здобуває знання з відповідними вміннями у межах навчальної програми, а й володіє методологією самостійної роботи. Тим більше, що в сучасних умовах реформування системи вищої освіти акцент робиться саме на аспекті самостійної студентської діяльності. Самостійна робота таким чином сприяє формуванню умінь та внутрішньої мотивації, які допомагають органічно адаптуватися практично у будь-якому фаховому середовищі.

Повноцінне засвоєння студентами знань та формування умінь при вивченні дисципліни «Основи науково-дослідної роботи студентів» також передбачає проведення самостійної роботи. Вона проявляється у підготовці до семінарських (аудиторних) занять, написанні рефератів як одного із видів навчально-дослідницьких робіт, а також у підготовці до підсумкового контролю (підсумкової модульної роботи, заліку) з навчальної дисципліни.

Підготовка до семінарських (аудиторних) занять передбачає виконання наступних елементів самостійної роботи:

- ознайомлення із темою семінару;
- опрацювання лекційного матеріалу;
- ознайомлення із рекомендованою та додатковою літературою;
- опрацювання основної та додаткової літератури, інтернет-ресурсів;
- при необхідності – оформлення виписок, тез, плану, конспекту, схем, таблиць тощо;
- формулювання висновків і самоаналіз рівня засвоєння навчального матеріалу.

Написання реферату. Відповідно до навчального плану підготовки студенти пишуть реферати з навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи студентів». Підготовка реферативних робіт є найпростішим видом навчально-дослідницької діяльності студента. Існує два основних види реферату – репродуктивний та творчий. Кожен із них передбачає певний рівень навчально-дослідницької діяльності: або ж короткий письмовий виклад реферованого матеріалу, базований на описовому методі дослідження, або ж самостійну навчально-дослідницьку діяльність, оснований як на описовому, так і на аналітичному методах дослідження. І у першому, і в другому випадках реферат повинен бути самостійною (індивідуальною) навчально-дослідницькою роботою.

Тематика рефератів відображає проблеми, що вивчаються у рамках дисципліни «Основи науково-дослідної роботи студентів». Тому написання рефератів сприяє формуванню глибоких і міцних наукових знань у студентів. Необхідно пам'ятати, що реферат – це стисле викладення основних положень книг, статей з конкретної проблеми. Завдання студентів полягає у вивченні та висвітленні поглядів, ідей різних авторів, у визначенні спільного, що поєднує

позиції цих авторів. При цьому викладення повинне містити й власну позицію студента, його коментар до тієї або іншої проблеми.

Реферати, підготовлені студентами, заслуховуються та обговорюються на семінарських заняттях. Оцінка за реферат виставляється на семінарі й враховується викладачем під час визначення підсумкового контролю.

Усі реферати повинні відповідати єдиним вимогам.

1. Робота повинна бути акуратно виконана на стандартних аркушах формату А4 у друкованому варіанті, обсягом 10–12 (в окремих випадках – максимум 15) сторінок. Поля сторінки: верхнє та нижнє – 20 мм, лівє – 30 (25) мм, правє – 10 (15) мм. Набір здійснювати текстовим редактором Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал 1,5, абзац 12,5 мм. Рівняння тексту по ширині сторінки. Сторінки нумеруються у правому верхньому кутку арабськими цифрами без крапки наприкінці, додержуючись наскрізної нумерації. Першою сторінкою є титульна, на ній номер сторінки не проставляється.

2. Конкретний зміст реферату, його структура визначається студентом разом із викладачем. Як правило, реферат має таку структуру:

– ВСТУП, де обґрунтовується вибір теми реферату, її актуальність, формулюється основна мета і завдання дослідження.

– ОСНОВНА ЧАСТИНА, яка складається з двох або трьох розділів. У розділі належить викласти загальні, теоретичні та методичні питання. У наступних розділах розкривається конкретний матеріал, який має практичне значення. З метою більш логічного викладення матеріалу кожний розділ закінчується невеликими висновками.

– ВИСНОВКИ – заключна, узагальнююча частина реферату, де стисло підбивають підсумки дослідження, міститься особиста позиція автора реферату.

– Текстова частина реферату завершується СПИСКОМ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ, де найменування використаних монографій, посібників та статей розташовані в алфавітному порядку за першою літерою прізвища автора. Кількість літературних джерел у списку використаної літератури та джерел має складати щонайменше 5 позицій.

Наприклад:

Бойко О. Д. Історія України : [підруч.] / О. Д. Бойко. – [5-те вид., допов.]. – К. : Академвидав, 2014. – 720 с.

Друга світова війна в історичній пам'яті України. (За матеріалами Українського інституту національної пам'яті) / [упоряд.: Л. Герасименко, Р. Пилявець] – Київ – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2010. – 247 с.+22 с.

– ДОДАТКИ, які подаються наприкінці реферату, наводяться таблиці, ілюстрації та інші допоміжні матеріали.

3. Реферат починається з титульної сторінки.

4. Вступ, розділи і висновки, які розміщуються в указаній послідовності, починаються з нової сторінки. Заголовки розділів реферативного дослідження слід розміщувати посередині рядка і писати великими літерами без крапки наприкінці й не підкреслювати. Перенос слів у заголовку не допускається.

Відстань між заголовком та наступним рядком повинна дорівнювати пропущеному рядку.

5. На цитати треба давати посилання, які робляться мовою оригіналу. Після цитати в дужках робиться позначка [4, с. 38]. Це означає, що дане видання міститься у списку літератури за порядковим номером – 4. Друга цифра – 38 – означає номер сторінки, звідки взята цитата.

6. Оцінка реферату враховує ступінь розкриття теми, обсяг використаної літератури, змістовність викладення фактів, рівень самостійності міркувань. Важливо, щоб реферат був написаний відповідно до теми, а його структурні підрозділи повністю розкривали проблему дослідження.

Підготовка до підсумкового контролю (підсумкової модульної роботи, заліку) з навчальної дисципліни передбачає:

- ознайомлення з переліком питань підсумкового контролю (підсумкової модульної роботи, заліку) з навчальної дисципліни;
- залучення відповідних матеріалів поточної підготовки (конспект лекцій, виписки, тези, плани, схеми, таблиці з підготовки до семінарських занять тощо);
- виявлення рівня підготовки з переліку питань;
- визначення та залучення пропонованої літератури по питаннях, які цього потребують;
- визначення рівня засвоєння та повтор матеріалу.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання є однією із форм організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Метою виконання індивідуального завдання є закріплення, поглиблення та розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни, розвиток умінь самостійної роботи з літературними джерелами.

Індивідуальне завдання передбачає наявність таких елементів наукового дослідження: практичної значущості; комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження; теоретичного використання передової сучасної методології і наукових розробок; наявність елементів творчості. У процесі виконання індивідуального завдання, разом з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи та вміння творчо мислити, навчитися вирішувати актуальні науково-прикладні задачі.

Індивідуальне завдання із навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи студентів» видається студенту викладачем на початку семестру. Індивідуальне завдання виконується студентом самостійно під керівництвом викладача і здається наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання індивідуального завдання враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи студентів» передбачає виконання навчально-дослідної роботи – розроблення вступної, теоретичної частини визначеної конкретної наукової теми як можливої майбутньої курсової роботи. Ця вступна частина обов'язково має містити такі елементи: актуальність (соціальну та наукову), мету, завдання, об'єкт, предмет, хронологічні рамки, територіальні межі, наукову новизну і практичне значення. За бажанням студента також можливо ввести пункт «методика і методи дослідження».

Перелік тем для виконання індивідуального завдання сформований згідно навчального плану. Тут представлені теми з історії України, зокрема ті періоди, що охоплені дисциплінами «Давня і середньовічна історія України», яка вивчалася студентами на I курсі та «Історії України XVII – XVIII століття», яка вивчається студентами на II курсі.

Тематика		Група № (П. І. студента)
1.	Зародження українського народу.	
2.	Поява, розвиток та роль трипільських племен в історії України.	
3.	Внутрішня і зовнішня торгівля Київської Русі.	

4.	Християнізація Русі-України та його історичне значення.	
5.	Політична роздробленість Київської Русі.	
6.	Збірники законів Київської Русі.	
7.	Галицько-Волинська держава другої половини XIII ст. – спадкоємиця Київської Русі.	
8.	Історичний портрет Данила Галицького (інших галицько-волинських князів).	
9.	Князі Острозькі в історії України.	
10.	Підготовка, проведення і значення Люблінської унії 1569 р. в історії України.	
11.	Утворення Кримського ханства.	
12.	Литовські статuti як основа правової системи на українських землях у XVI – поч. XIX ст.	
13.	Зародження друкарства в Україні.	
14.	Берестейський церковний собор 1596 р.: причини, хід, наслідки.	
15.	Заснування Запорозької Січі.	
16.	Створення та еволюція реєстрового козацького війська.	
17.	Основні битви Національно-визвольної війни середини XVII ст.	
18.	Створення Української держави Б. Хмельницького (політичні, економічні та юридичні передумови).	
19.	Підготовка та хід Переяславської ради 1654 р. «Березневі статті».	
20.	Запорізька Січ у другій половині XVII ст.	
21.	Боротьба П. Дорошенка за визволення і цілісність України.	
22.	Державницька і культурницька діяльність гетьмана І. Мазепи.	
23.	Визвольна боротьба правобережного населення на чолі з С. Палієм в 1700–1704 рр.	
24.	Діяльність українського уряду П. Орлика в екзилії.	
25.	Боротьба П. Полуботка за права України й діяльність Малоросійської колегії у 1722–1727 рр.	
26.	Гетьманування К. Розумовського.	
27.	Знищення залишків національної державності на Лівобережній Україні.	
28.	Ліквідація Запорозької Січі та її наслідки.	
29.	Задунайська Січ.	
30.	Гайдамацький рух 1730–1740-х рр.	
31.	Коліївщина – найвищий етап гайдамацького руху.	
32.	Опришківський рух у Галичині.	

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ»

1. Сутність науки. Наука як соціокультурне явище.
2. Основні етапи розвитку науки.
3. Наукові знання стародавнього світу.
4. Наукові революції.
5. Особливості сучасної науки.
6. Наймасштабніші проекти наукових досліджень кінця XX – початку XXI ст.
7. Сутність наукового пізнання.
8. Роль вченого-дослідника у суспільстві.
9. Наукова етика. Ідеали наукової діяльності.
10. Соціальна та моральна відповідальність дослідника.
11. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність».
12. Вклад українських вчених у світову науку.
13. Різноманітність форм знання. Наукове та позанаукове знання.
14. Поняття наукової методології.
15. Методологія гуманітарних (соціальних) наук. Методологія історичної науки.
16. Поняття методики і методів наукових досліджень.
17. Методика і методи історичних досліджень.
18. Загальнонаукові, спеціально-історичні та міждисциплінарні методи історичних досліджень.
19. Напрацювання українських вчених у галузі методології, методики і методів історичних досліджень.
20. Загальна схема наукового дослідження.
21. Два рівні актуальності: суспільна та наукова.
22. Організація і планування наукового дослідження.
23. Види навчально-дослідницьких робіт. Реферат. Курсова робота. Дипломна робота. Магістерська робота.
24. Види дисертаційних досліджень в Україні.
25. Наукові ступені і вчені звання в Україні. Система наукових ступенів і вчених звань у Німеччині і США.
26. Поняття про інформаційні ресурси.
27. Загальна характеристика джерел і літератури наукового дослідження.
28. Бібліографічний пошук інформації. Пошукові системи.
29. Інтернет-ресурси історії України.

30. Система архівних установ України.
31. Архівні джерела дослідження.
32. Сутність і структура самостійної роботи.
33. Методика вивчення наукової, навчальної, навчально-методичної літератури.
34. Види методик опрацювання текстів: анотація, виписки, план, тези, конспект.
35. Самовиховання та самоосвіта як стимули у навчальному і науковому процесах.
36. Специфіка наукового стилю мовлення.
37. Рубрикація структурних одиниць тексту науково-дослідної роботи.
38. Цитування, посилання, примітки у тексті наукового дослідження.
39. Технічні вимоги до оформлення наукової роботи.
40. Ілюстрації та додатки до основного тексту, їх оформлення.
41. Вимоги до бібліографічного оформлення наукової роботи. Один автор.
42. Вимоги до бібліографічного оформлення наукової роботи. Два автори.
43. Вимоги до бібліографічного оформлення наукової роботи. Три автори.
44. Вимоги до бібліографічного оформлення наукової роботи. Чотири автори.
45. Вимоги до бібліографічного оформлення наукової роботи. П'ять і більше авторів.
46. Вимоги до бібліографічного оформлення наукової роботи. Без автора.
47. Вимоги до бібліографічного оформлення багатотомних документів.
48. Вимоги до бібліографічного оформлення матеріалів конференцій.
49. Вимоги до бібліографічного оформлення наукової роботи. Словники.
50. Вимоги до бібліографічного оформлення наукової роботи. Атласи.
51. Вимоги до бібліографічного оформлення законодавчих і нормативних документів.
52. Вимоги до бібліографічного оформлення наукової роботи. Каталоги.
53. Вимоги до бібліографічного оформлення дисертацій, авторефератів.
54. Вимоги до бібліографічного оформлення наукової роботи. Частина книги, періодичного, продовжуваного видання.
55. Вимоги до бібліографічного оформлення електронних ресурсів.
56. Рецензування науково-дослідної роботи.
57. Підготовка роботи до захисту.
58. Хід захисту науково-дослідної роботи і його результати.
59. Оформлення документів і матеріалів, пов'язаних із захистом роботи.
60. Практичне значення наукового дослідження.
61. Структура рецензії (відгуку) на науково-дослідну роботу студента.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Бали за 100-бальною системою	Шкала ЄКТС	Бали за 5-ти бальною системою	Критерії оцінювання відповіді (теоретичні знання та уміння)
1	2	3	4
0–34	F	2	Студент за допомогою викладача розпізнає приклади навчального матеріалу на елементарному рівні, однослівно («так» чи «ні») відповідає на конкретні запитання; потребує постійної консультації та контролю з боку викладача; за допомогою викладача намагається використати набуті знання.
35–59	FX	2	Студент за допомогою викладача однослівно («так» чи «ні») відповідає на запитання, із помилками відтворює незначну частку питання у тому вигляді і у тій послідовності, у якій воно було розглянуте на лекції або консультації.
60–63	E	3	Студент володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює продуктивно: за допомогою викладача передає словами, близькими до тексту лекції, визначення термінів, понять тощо; частково відтворює текст підручника; у процесі відповіді допускає окремі видозміни навчальної інформації; ілюструє відповіді прикладами, що були наведені на консультації.
64–73	D	3	Студент за допомогою викладача дає правильне визначення окремих термінів та понять; відтворює всю тему або її основну частину, ілюструючи відповідь власними прикладами; у відповідях допускає незначні неточності; намагається застосувати окремі прийоми логічного мислення (порівняння, аналіз, узагальнення).

Основи науково-дослідної роботи студентів

Бали за 100-бальною системою	Шкала ЄКТС	Бали за 5-ти бальною системою	Критерії оцінювання відповіді (теоретичні знання та уміння)
1	2	3	4
74–82	C	4	Студент володіє навчальною інформацією, без помилок відтворює зміст питання, наводячи власні приклади; правильно розкриває суть термінів та понять із дисципліни; уміє зіставляти, узагальнювати і систематизувати інформацію під керівництвом викладача; студент здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних (типових) ситуацій.
83–89	B	4	Студент вільно володіє вивченим обсягом навчального матеріалу, наводить аргументи на підтвердження своїх думок, використовуючи матеріали власних спостережень та проведених досліджень; може за допомогою викладача відповідати на питання, що потребують знання кількох тем.
90–100	A	5	Студент вільно володіє темою, має ґрунтовні знання з дисципліни, висловлює власні думки, робить творчо обґрунтовані висновки, самостійно оцінює різні явища, висловлюючи особисту позицію щодо них; вільно відповідає на запитання, що потребують знання кількох тем; оцінює окремі нові факти, явища; судження логічні й обґрунтовані; студент узагальнює і систематизує матеріал у межах навчальної теми; виявляє творчі здібності, знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, які поставив викладач, свою відповідь ілюструє конкретними прикладами; уміє аналізувати і систематизувати матеріали власних досліджень.

Семестровий контроль у формі **заліку** – підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), яка визначається як середнє арифметичне балів за модулями. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. *(Згідно Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка).*

Приклад для заліку

Оцінка за змістовий модуль 1	Оцінка за змістовий модуль 2	Оцінка за залік (Середнє арифметичне оцінок $(M1+M2)/2$)
85	90	87

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Артемчук Г. І.* Методика організації науково-дослідної роботи : [навч. посіб.] / Г. І. Артемчук, В. М. Курило, М. П. Кочерган – К. : Форум, 2000. – 270 с.
2. *Артюх О. Ф.* Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / О. Ф. Артюх. – К. : УМКВО, 1990. – 315 с.
3. *Барг М. А.* Категории и методы исторической науки / М. А. Барг. – М. : Наука, 1984. – 342 с.
4. *Баскаков А. Я.* Методология научного исследования : [учеб. пособ.]. – [2-е изд., испр.] / А. Я. Баскаков, Н. В. Туленков. – К. : МАУП, 2004. – 216 с.
5. *Безлюдний О. І.* Магістерська робота у педагогічному вузі : [посіб. для студентів-магістрантів]. – К. : Науковий світ, 2000. – 117 с.
6. *Білоусова Т.* Основи наукових досліджень : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Т. Білоусова. – Кам'янець-Подільський : Кам.-Под. держ. ун-т, 2004. – 120 с.
7. *Білуха М. Т.* Основи наукових досліджень : [підр. для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / М. Т. Білуха. – К. : Вища школа, 1997. – 271 с.
8. *Брайчевський М. Ю.* Вступ до історичної науки : [навч. посіб.] / М. Ю. Брайчевський. – К. : КМ Academia, 1995. – 168 с.
9. *Бюлетень* Вищої атестаційної комісії України. – 2007. – № 6.
10. *Бюлетень* Вищої атестаційної комісії України. – 2009. – № 3.
11. *Бюлетень* Вищої атестаційної комісії України. – 2011. – № 11.
12. *Види наукової роботи студентів (зміст, структура, вимоги).* – Житомир : ЖДПУ, 2000. – 14 с.
13. *Гарднер Г.* Множинні інтелекти. Теорія у практиці. Хрестоматія / [пер. з англ. Д. Купко, Р. Свято] / Говард Гарднер. – К. : Мегатайт, 2004. – 288 с.
14. *Горбатенко І. Ю.* Основи наукових досліджень : [підручник] / І. М. Горбатенко, Г. О. Івашина ; [ред. М. І. Пентиліук]. – К. : Вища школа, 2001. – 91 с.
15. *Грищенко У. М.* Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / У. М. Грищенко, О. М. Григоренко, В. А. Борисейко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 186 с.
16. *Грушко М.* Основы научных исследований : [учеб. пособие для вузов]. – [изд. 3-е, доп. и перераб.] / И. М. Грушко, В. М. Сиденко. – Харьков : Вища школа, 1983. – 224 с.
17. *Демчук С. П.* Основи самостійної науково-дослідної роботи : [навч.-метод. посіб.] / С. П. Демчук. – Рівне : СОМЦЕНТР, 2007. – 67 с.
18. *Добров Г. М.* Наука о науке / Г. М. Добров / [отв. ред. Н. В. Новиков] / [3-е изд., доп. и перераб.]. – К. : Наукова думка, 1989. – 301 с.
19. *Добронравова І. С.* Новітня західна філософія науки : [підручник] / І. С. Добронравова, Т. М. Білоус, О. В. Комар. – К. : ПАРАПАН, 2008. – 216 с.

20. ДСТУ 3582-97. Скорочення слів в українській мові. Загальні вимоги та правила: чинний від 01.07.1998. – К. : Держстандарт України, 1998. – 27 с.
21. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис: загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1 – 2003, IDT). – Видання офіційне. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – 124 с.
22. Еко У. Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки / [пер. за ред. О. Глотова] / Умберто Еко. – Тернопіль : Мандрівець, 2007. – 224 с.
23. Енциклопедія історії України : в 5 т. / [голова редкол. В. А. Смолій]. – К. : Наукова думка, 2003– . – Т. 3 : Е–Й. – 2005. – 672 с.
24. Енциклопедія історії України : в 10 т. / [голова редкол. В. А. Смолій]. – К. : Наукова думка, 2003– . – Т. 6 : Ла–Мі. – 2009. – 784 с.
25. Енциклопедія історії України : в 10 т. / [голова редкол. В. А. Смолій]. – К. : Наукова думка, 2003– . – Т. 7 : Мл–О. – 2010. – 728 с.
26. Енциклопедія постмодернізму / [за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкуна; наук. ред. пер. О. Шевченко]. – К. : Основи, 2003. – 503 с.
27. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень : [навч. посіб.] / А. М. Єріна, В. Б. Захожай, Д. Л. Єрін. – К. : ЦНЛ, 2004. – 212 с.
28. Зашкільняк Л. О. Вступ до методології історії / Л. О. Зашкільняк. – Львів : ЛОНМІО, 1996. – 96 с.
29. Зашкільняк Л. Методологія історії: від давнини до сучасності / Л. Зашкільняк. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 1999. – 227 с.
30. Кислий В. М. Організація наукових досліджень : [навч. посіб.] / В. М. Кислий. – Суми : Унів. кн., 2011. – 224 с.
31. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження : [навч. посіб.] / О. В. Клименюк. – К. : «Міленіум», 2005. – 186 с.
32. Ковальський М. П. Основи науково-дослідницької та самостійної роботи студентів : [метод. посіб.] / М. П. Ковальський. – Острог : Нац. ун-т «Острозька академія», 2002. – 88 с.
33. Ковальченко И. Д. Методы исторического исследования. – [2-е изд.] / И. Д. Ковальченко. – М. : Наука, 2003. – 486 с.
34. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. – [2-ге вид., переробл. і доп.]. – К. : Професіонал, 2004. – 208 с.
35. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / В. В. Ковальчук. – К. : Слово, 2009. – 240 с.
36. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : [навч. посіб.]. – [2-ге вид. випр. та доп.] / О. В. Колесников. – К. : ЦУЛ, 2011. – 144 с.
37. Колісніченко Е. В. Основи наукових досліджень : [конспект лекцій] / Е. В. Колісніченко. – Суми : Сум. держ. ун-т, 2012. – 83 с.
38. Коломієць В. О. Як виконувати курсову роботу : [метод. посіб. для студ. вищ. педагог. навч. закладів] / В. О. Коломієць. – К. : Вища школа, 2003. – 63 с.
39. Котов В. Н. Введение в изучение истории : [учебное пособие] / В. Н. Котов. – К. : Вища школа, 1982. – 121 с.

40. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 2. – С. 100–106.
41. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 3. – С. 113–115.
42. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 4. – С. 106–108.
43. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 7. – С. 121–123.
44. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 8. – С. 113–116.
45. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 9. – С. 130–132.
46. *Крип'якевич І.* Нарис методики історичних досліджень // Український історичний журнал / І. Крип'якевич. – 1967. – № 10. – С. 94–97.
47. *Крушельницька О. В.* Методологія та організація наукових досліджень : [навч. посіб.] / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2009. – 205 с.
48. *Кузин Ф. А.* Магистерская диссертация : [прак. пособие] / Ф. А. Кузин. – М. : Изд-во «Ось-89», 1998. – 302 с.
49. *Кузнецов И. Н.* Научное исследование: Методика проведения и оформления : [2-е изд., перераб. и доп.] / И. Н. Кузнецов. – М. : «Дашков и К°», 2006. – 460 с.
50. *Кузнецов И. Н.* Методика научного исследования / И. Н. Кузнецов. – Мн. : [б.и.], 1997. – 257 с.
51. *Курсовые и дипломные работы: От выбора темы до защиты :* [справочное пособие] / [авт.-сост. И. Н. Кузнецов]. – Мн. : Мисанта, 2003. – 416 с.
52. *Кушнарченко Н. М.* Наукова обробка документів : [підручник] / Н. М. Кушнарченко, В. К. Удалова. – К. : Вікар, 2003. – 328 с.
53. *Мальцев П. М.* Основы научных исследований / П. М. Мальцев, Н. А. Емельянова. – К. : Вища школа, 1982. – 190 с.
54. *Марцин В. С.* Основы научных исследований : [навч. посіб.] / [В. С. Марцин, Н. Г. Ліщенко, О. А. Даниленко та ін.]. – Львів : Рамус-Поліграф, 2002. – 128 с.
55. *Краевский В. В.* Методология научного исследования / В. В. Краевский. – С. Пб. : СПбГУП, 2001. – 148 с.
56. *Кринецкий И. И.* Основы научных исследований / И. И. Кринецкий. – К. : Вища школа, 1981. – 207с.
57. *Монастирецький Л. С.* Виконання курсових, дипломних, магістерських робіт з соціально-гуманітарних дисциплін : [методичні рекомендації] / Л. С. Монастирецький, М. М. Самардак. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2004. – 14 с.
58. *Мороз І. В.* Кваліфікаційні роботи у педагогічному вузі. Методика написання, правила оформлення і порядок захисту. – К. : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2002. – 110 с.

59. *Наринян А. Р.* Основы научных исследований : [учеб. пособ.] / А. Р. Наринян, В. А. Поздеев. – К. : Изд. Европ. ун-та, 2002. – 110 с.
60. *Научные работы: Методика подготовки и оформления.* – Мн. : Амаффея, 1998. – 245 с.
61. *Організація самостійної роботи студентів* : [навч. посіб.] / [В. О. Ушкаренко та ін.]. – Херсон : Айлант, 2005. – 96 с.
62. *Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень студентами вищих навчальних закладів* : [посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / [М. І. Соловей, Є. С. Спіцин, К. К. Потапенко, З. М. Шалік]. – К. : Ленвіт, 2004. – 144 с.
63. *Основи наукових досліджень. Організація самостійної та наукової роботи студента* : [навч. посіб.] / [Я. Я. Чорненький, Н. В. Чорненька, С. Б. Рибак та ін.]. – К. : ВД «Професіонал», 2006. – 208 с.
64. *Основы научных исследований* / [И. М. Глущенко, А. Е. Пинскер, О. И. Полянчиков, А. А. Трикило]. – К. : Вища школа, 1983. – 158 с.
65. *Основы научных исследований* : [учебник] / [В. И. Крутов, И. М. Глушко, В. В. Попов и др.] ; [под. ред. В. И. Крутова, В. В. Попова]. – М. : Высшая школа, 1989. – 400 с.
66. *Папковская П. Я.* Методология научных исследований / П. Я. Папковская. – Мн. : Информпресс, 2002. – 176 с.
67. *Петрук В. Г.* Основы научно-дослідної роботи : [навч. посіб.] / [В. Г. Петрук, Є. Т. Володарський, В. Б. Мокін] ; [під. ред. Петрука В. Г.] – Вінниця : УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2005. – 144 с.
68. *Пілюшенко В. Л.* Наукове дослідження: організація методологія, інформаційне забезпечення / В. Л. Пілюшенко, І. В. Шкрабак, Е. І. Славенко. – К. : Лібра, 2004. – 344 с.
69. *Пилипчук М. І.* Основы научных исследований : [підручник] / М. І. Пилипчук, А. С. Григор'єв, В. В. Шостак. – К. : Знання, 2007. – 270 с.
70. *Пушкарь А. И.* Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности : [учеб. пособ.] / А. И. Пушкарь, Л. В. Потрашков. – Харьков : ИД «Инжект», 2008. – 280 с.
71. *П'ятницька-Позднякова І. С.* Основы научных исследований у вищій школі : [навч. посіб.] / І. С. П'ятницька-Позднякова. – К. : ЦНЛ, 2003. – 115 с.
72. *Рассоха І. М.* Методологія та організація наукових досліджень : [конспект лекцій] / І. М. Рассоха. – Харків : ХНАМГ. – 2011. – 76 с.
73. *Романчиков В. І.* Основы научных исследований : [навч. посіб.] / В. І. Романчиков. – К. : ЦУЛ, 2007. – 254 с.
74. *Рузавин Г. И.* Логика и методология научного поиска / Г. И. Рузавин. – М. : Наука, 1996. – 278 с.
75. *Рузавин Г. И.* Методология научного познания : [учеб. пособ. для вузов] / Г. И. Рузавин. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 287 с.
76. *Сабитов Р. А.* Основы научно-исследовательской работы студентов : [учеб. пособие] / Р. А. Сабитов. – Челябинск : Челябинский государственный университет, 2002. – 138 с.

77. *Санцевич А. В.* Методика исторического исследования. – [2-е изд., перераб., доп.] ; [отв. ред. Ф. П. Шевченко] / А. В. Санцевич. – К. : Наукова думка, 1990. – 212 с.
78. *Свердан М. М.* Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / М. М. Свердан, М. Р. Свердан. – Чернівці : Рута, 2006. – 352 с.
79. *Сидоренко В. К.* Основи наукових досліджень : [навч. посіб. для вищих педагог. зак. осв.] / В. К. Сидоренко, П. В. Дмитренко. – К. : РННЦ «ДІНІТ», 2000. – 259 с.
80. *Современная западная философия* : [словарь] / [сост. : В. С. Малахов, В. П. Филатов]. – М. : Политиздат, 1991. – 414 с.
81. *Соловійов С. М.* Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / С. М. Соловійов. – К. : ЦНЛ, 2007. – 176 с.
82. *Спіцин Є. С.* Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому закладі освіти / Є. С. Спіцин. – К. : Київ. нац. лінгв. ун-т., 2003. – 120 с.
83. *Стрельский В. И.* Основы научно-исследовательской работы студентов : [учеб. пособие для ист. фак. вузов] / В. И. Стрельский. – К. : Вища школа, 1981. – 151 с.
84. *Фаренік С. А.* Логіка і методологія наукового дослідження : [наук.-метод. посіб.] / С. А. Фаренік. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 340 с.
85. *Філіпенко А. С.* Основи наукових досліджень : [конспект лекцій] А. С. Філіпенко. – К. : Академвидав, 2005. – 208 с.
86. *Цехмістрова Г. С.* Основи наукових досліджень / Г. С. Цехмістрова. – К. : Слово, 2004. – 235 с.
87. *Чумак В. Л.* Основи наукових досліджень : [підручник] / В. Л. Чумак, С. В. Іванов, М. Р. Максимюк. – К. : Вид-во Нац. авіа ун-ту «НАУ-друк», 2009. – 304 с.
88. *Шейко В. М.* Організація та методика науково-дослідницької діяльності : [підручник] / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2008. – 310 с.;
89. *Шестак В. П.* Научно-исследовательская работа студентов: проблемы и решения / В. П. Шестак, И. А. Мосичева, Н. В. Скибицкий. – М. : Изд. МЭИ, 2006. – 200 с.
90. *Шишка Р. Б.* Організація наукових досліджень та підготовки магістерських і дисертаційних робіт : [навч. посіб.] / Р. Б. Шишка. – Харків : Еспада, 2007. – 368 с.
91. *Шкляр М. Ф.* Основы научных исследований : [учебн. пособ.] / М. Ф. Шкляр. – М. : Издательство: «Дашков и К°», 2008. – 243 с.
92. *Шунда Н. М.* Навчально-дослідницька робота студентів / Н. М. Шунда, А. А. Томусач. – Вінниця : Вид-во ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2000. – 98 с.
93. *Энциклопедия студента* / [сост. И. Н. Кузнецов]. – Мн. : Книжный Дом, 2004. – 576 с.
94. *Яковенко Н.* Вступ до історії / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2007. – 376 с.
95. *Ящук Т. І.* Філософія історії : [курс лекцій., навч. посіб.] / Т. І. Ящук. – К. : Либідь, 2004. – 536 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. *Ануфриев А. Ф.* Научное исследование. Курсовые, дипломные и диссертационные работы / А. Ф. Ануфриев. – М. : Ось-89, 2004. – 112 с.
2. *Балух В. О.* Магістерські роботи : [метод. реком.] / В. О. Балух. – Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2003. – 42 с.
3. *Барг М. А.* Эпохи и идеи: Становления историзма / М. А. Барг. – М. : Мысль, 1987. – 348 с.
4. *Бут У. К.* Исследование: 16 уроков для начинающих авторов / У. К. Бут [и др.]. – М. : Флинта; Наука, 2004. – 360 с.
5. *Волков Ю. Г.* Диссертация: Подготовка, защита, оформление : [практ. пособ.]. – [3-е изд., стереотипное.] / [Ю. Г. Волков ; ред. Н. И. Загузова]. – М. : Гардарики, 2005. – 185 с.
6. *Галевич О.* ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання: метод. рекомендації з впровадження / О. Галевич, І. Штогрин. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2008. – 20 с.
7. *Головащук С. І.* Українське літературне слововживання: Словник-довідник / С. І. Головащук. – К. : Вища школа, 1995 – 319 с.
8. *Довідник здобувача наукового ступеня: Збірник нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації* / [упоряд. Ю. І. Цеков; перед. слово Р. В. Бойка]. – К. : Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», 2000. – 64 с.
9. *Гордієнко С. Г.* Молодому науковцю коротко про необхідне : [наук.-практ. посіб.] / С. Г. Гордієнко. – К. : КНТ, 2007. – 92 с.
10. *Готт В. С.* Категории современной науки / В. С. Готт, Э. П. Семенюк, А. Д. Урсул. – М. : Мысль, 1984. – 268 с.
11. *Загвязинский В. И.* Методология и методика дидактического исследования / В. И. Загвязинский. – М. : Педагогика, 1982. – 160 с.
12. *Захаров А. А.* Дневник аспиранта. (Алгоритм подготовки диссертации) / А. А. Захаров, Т. Г. Захарова. – М. : [б.и.], 2005. – 234 с.
13. *Здобувачу наукового ступеня* : [метод. реком.] / [упор. С. В. Сьомін]. – К. : МАУП, 2002. – 184 с.
14. *Зосімов А. М.* Дисертаційні помилки : [монографія]. – [3-тє вид., доп. і випр.] / А. М. Зосімов, В. П. Голік. – Харків : ВД «Інжек», 2005. – 216 с.
15. *Історична наука: термінологічний і понятійний довідник* : [навч. посіб.] / [В. М. Литвин, В. І. Гусєв, А. Г. Слюсаренко та ін.]. – К. : Вища школа, 2002. – 430 с.
16. *Колесникова Н. И.* От конспекта к диссертации : [учеб. пособие по развитию навыков письменной речи] / Н. И. Колесникова. – М. : Флинта; Наука, 2002. – 232 с.

17. *Коровайченко Ю. М.* Alma mater, або як стати справжнім студентом: (інформація для абітурієнтів, студентів, батьків, викладачів) / Ю. М. Коровайченко. – К. : «ВМУРол», 2003. – 115 с.
18. *Кузин Ф. А.* Магистерская диссертация: Методика написания, правила оформления и порядок защиты : [практ. пособие для студентов-магистрантов] / Ф. А. Кузин. – М. : Ось-89, 1997. – 304 с.
19. *Кузнецов И. Н.* Рефераты, контрольные, курсовые и дипломные работы / И. Н. Кузнецов, Л. В. Лойко. – Мн. : [б.и.], 1998. – 78 с.
20. *Кун Т.* Структура научных революций / Томас Кун. – К. : Port-royal, 2001. – 227 с.
21. *Кустовська О. В.* Методологія системного підходу та наукових досліджень : [курс лекцій] / О. В. Кустовська. – Тернопіль : Економічна думка, 2005. – 124 с.
22. *Краснобокий Ю. М.* Словник-довідник науковця-початківця / Ю. М. Краснобокий, К. М. Лемківський. – К. : НМЦВО, 2001. – 72 с.
23. *Криворученко В. К.* Диссертационное исследование: методика, практика, рекомендации / В. К. Криворученко. – М. : Социум, 2001. – 276 с.
24. *Криворученко В. К.* Как защитить диссертацию : [практическое пособие для аспирантов] / В. К. Криворученко. – М. : НИБ, 2006. – 470 с.
25. *Леонов В. П.* Рефератирование и аннотирование научной литературы / В. П. Леонов. – Новосибирск : [б.и.], 1986. – 124 с.
26. *Луцький І. М.* Методика підготовки та оформлення рефератів, курсових і дипломних робіт / І. М. Луцький, В. Б. Скоморовський. – Івано-Франківськ : Гостинець, 2008. – 76 с.
27. *Лудченко А. А.* Основы научных исследований : [учеб. пособ.]. – [2-е изд., стер.] / А. А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А. Примах. – К. : Знання, 2001. – 113 с.
28. *Методологические вопросы науковедения* / [под ред. В. И. Оноприенко]. – К. : Гос. фонд фонд. иссл., 2001. – 340 с.
29. *Миллхоллон М.* Эффективная работа: Word 2003. – [перев. с англ.] / М. Миллхоллон, К. Мюррей. – СПб. : Питер, 2004. – 944 с.
30. *Мороз І. В.* Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту : [навч. посіб.] / І. В. Мороз. – К. : Фірма «Курс», 1997. – 56 с.
31. *Надточаев А. С.* Философия и наука в эпоху античности / А. С. Надточаев. – М. : Изд-во МГУ, 1990. – 286 с.
32. *Ниренберг Дж. И.* Искусство творческого мышления; [пер. с англ.] / Дж. И. Ниренберг – Мн. : ООО «Попурри», 1996. – 270 с.
33. *Основи методології та організації наукових досліджень* : [навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів, ад'юнтів] / [за ред. А. Є. Конверського]. – К. : ЦУЛ, 2010. – 352 с.
34. *Організація науково-дослідної роботи в закладах освіти.* – Тернопіль : Астон, 2001. – 138 с.
35. *Ортинський І.* Наука і таємниця / І. Ортинський. – Львів : Стрім, 1998. – 164 с.

36. *Пасько В. П.* Эффективная работа в Интернет / В. П. Пасько. – СПб. : Питер, 2003. – 544 с.
37. *Підюшенко В. Л.* Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення : [навч. посіб.] / В. Л. Підюшенко, І. В. Шкрабак, Е. В. Словенко. – К. : Лібра, 2004. – 344 с.
38. *Пістунов І. М.* Основи наукових досліджень / І. М. Пістунов. – Дніпропетровськ : Дніп. нац. ун-т, 2007. – 79 с.
39. *Попов В. Б.* Практикум по Интернет-технологиям : [учебный курс] / В. Б. Попов. – СПб. : Питер, 2002. – 480 с.
40. *Ростовський В. С.* Основи наукових досліджень і технічної творчості : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / В. С. Ростовський, Н. В. Дідрівська. – К. : ЦУЛ, 2009. – 96 с.
41. *Соловьева К. Н.* Основы подготовки к научной деятельности и оформление ее результатов. – М. : Академия, 2005. – 100 с.
42. *Сурмін Ю.* Майстерня вченого : [підруч. для науковця] / Ю. Сурмін. – К. : НМЦ «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2006. – 302 с.
43. *Сурмин Ю. П.* Методология и методы социологических исследований : [учеб. пособ.] / Ю. П. Сурмин, Н. В. Туленков. – К. : МАУП, 2000. – 304 с.
44. *Сурмін Ю. П.* Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : [навч.-метод. посіб.] / Ю. П. Сурмін. – К. : НАДУ, 2008. – 184 с.
45. *Сторубльов О. І.* Підготовка рукописів до видання : [метод. посіб.]. – [2-ге вид., перероб. і доп.] / О. І. Сторубльов, Л. М. Бєсєдіна. – К. : Логос, 2008. – 251 с.
46. *Технологія* самостійної навчально-наукової роботи студентів : [метод. мат.] / [О. І. Кіліченко, Л. В. Степанова, О. М. Ткачук та ін.]. – Івано-Франківськ : Плай, 2003. – 88 с.
47. *Тойнби А. Дж.* Пережитое. Мои встречи. – [пер. с англ.] / Арнольд Джозеф Тойнби. – М. : Айрис-пресс, 2003. – 672 с.
48. *Томан І.* Мистецтво говорити. – [пер. з чес.]. – [2-ге вид.] / Іржі Томан. – К. : Політвидав України, 1989. – 293 с.
49. *Томан І.* Як удосконалити самого себе. – [пер. з чес.] / Іржі Томан. – К. : Політвидав України, 1988. – 319 с.
50. *Шут М. І.* Методичні вказівки до підготовки, виконання і захисту кваліфікаційних (дипломних) робіт / М. І. Шут, В. П. Сергієнко, А. В. Касперський. – К. : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 1999. – 37 с.
51. *Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня: (методичні поради).* – [3-є вид., випр. і доп.] / [автор-упоряд. Л. А. Пономаренко]. – К. : Толока, 2007. – 80 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень / Логіка процесу наукового дослідження / Г. О. Бірта. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1597012260992/dokumentoznavstvo/logika_protsestu_naukovogo_doslidzhennya
2. Бойчук Н. І. Самостійна робота студентів в умовах болонської системи / Н. І. Бойчук. – Режим доступу : <http://intkonf.org/boychuk-ni-samostiyna-robota-studentiv-v-umovah-bolonskoyi-sistemi/>
3. Броннікова Л. В. Наука і суспільство на початку 21 ст.: новий етап взаємодії / Л. В. Броннікова. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/sociology/2012/183-171-14.pdf>
4. Види науково-дослідної роботи студентів. – Режим доступу : http://p-for.com/book_99_glava_37_ROZD%D0%86L_5._VIDI_NAUKOVO-DOSL%D0%86.html
5. Види та форми науково-дослідної роботи студентів. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/books-text-8404.html>
6. Грицюк Л. К. Організація самостійної роботи студентів у навчальному процесі вищого навчального закладу / Грицюк Л. К., Сіврук М. В. – Режим доступу : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1010/3/Gritsyuk.pdf>
7. Гудзенко-Александрук О. Г. Логіка наукового дослідження. Тестові завдання для студентів денної форми навчання / О. Г. Гудзенко-Александрук – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2013. – 24 с. – Режим доступу : http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/4111/1/Metodychka_Testy_LND_gotova.pdf
8. Занька В. В. Основи науково-дослідної роботи : [навч. посіб.] / В. В. Занька, Н. О. Коваль, Т. О. Журко. – Вінниця : ВНТУ, 2013. – 143 с. – Режим доступу : http://posibnyky.vntu.edu.ua/abooks/petr/Zianko_Koval%20-%20%D1%96%D0%BD%D0%BC.pdf
9. Калакура Я. Методика написання, редагування та бібліографічного оформлення українознавчого дослідження / Я. Калакура. – Режим доступу : <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=2698>
10. Лебедюк О. О. Забезпечення інформаційних потреб студентів педагогічного ВНЗ у процесі науково-дослідницької роботи / О. О. Лебедюк. – Режим доступу : <http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/v34/V34-3-12.pdf>
11. Логічні методи дослідження (пізнання). – Режим доступу : <http://ukrknighta.org.ua/ukrknighta-text/83/22/>
12. Марцин В. С. Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / В. С. Марцин, Н. Г. Міценко, О. А. Даниленко. – Львів : Ромус-Поліграф, 2002. – 128 с. – Режим доступу : http://ualib.com.ua/b_162.html
13. Методика підготовки, оформлення і захисту науково-дослідних робіт. – Режим доступу : <https://nenc.gov.ua/doc/vvv/lectures/mpozndr.pdf>

14. *Методичні* вказівки щодо семінарських занять з навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної роботи» для студентів денної та заочної форм навчання за напрямом 6.020105 – «Документознавство та інформаційна діяльність». – Режим доступу : <http://www.dkz.ck.ua/pic/4.pdf>
15. *Мокін Б. І.* Методологія та організація наукових досліджень : [навч. посіб.] / Б. І. Мокін, О. Б. Мокін. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 180 с. – Режим доступу : <http://www.mokin.com.ua/files/articles/62/61/mond.pdf>
16. *Наука в різних іпостасях* // Журнал Віче. – №6, березень 2012. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/3033/>
17. *Наукова робота* (дипломна, магістерська робота) і основні вимоги. – Режим доступу : <http://baeva.org.ua/?p=183>
18. *Науково-дослідна робота студентів.* – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/327/4.pdf>
19. *Особливості* організації самостійної роботи студентів. – Режим доступу : http://osvita.ua/school/lessons_summary/education/36615/
20. *Офіційний веб-сайт* Інституту історії України НАН України. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua>.
21. *Офіційний веб-сайт* Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – Режим доступу : <http://www.ipiend.gov.ua>.
22. *Правила та зразки оформлення науково-дослідних робіт: методичні рекомендації для викладачів і студентів усіх форм навчання* / [укладачі : І. В. Сало, Д. Л. Лобода, М. А. Ребрик]. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 63 с. – Режим доступу : http://www.banking.uabs.edu.ua/images/departament/banking/dipldoc/zrazku_final.pdf
23. *Про практичну підготовку студентів.* – Режим доступу : www.mon.gov.ua/newstmp/2009_1/09_02/1_9_93.doc
24. *Рассоха І. М.* Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» / І. М. Рассоха. – Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua/24084/1/2010%20п%2090Л%20Методологія%20наукових%20досліджень.pdf>
25. *Рибак С. Б.* Сутність і структура самостійної навчальної діяльності студентів / С. Б. Рибак, Н. Б. Баумвальд, Р. М. Писарик. – Режим доступу : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/932>
26. *Стеченко Д. М.* Методологія наукових досліджень / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – Режим доступу : <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=39664>
27. *Український історичний портал.* – Режим доступу : <http://www.history.com.ua>.
28. *Худолій О. М.* Інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи / О. М. Худолій. – Режим доступу : <http://www.tmfv.com.ua/journal/article/view/660/646>
29. *Цехмістрова Г. С.* Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / Г. С. Цехмістрова. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2003. – 240 с. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/books-book-96.html>

30. *Что* такое плагиат, или О западных стандартах научной этики. – Режим доступа : <http://www.osvita.org.ua/-articles/68.html>.

31. *Швець Д. Є.* Керованість самостійною роботою студентів як шлях для підвищення якості освіти / Д. Є. Швець, Є. Я. Швець // Гуманітарний вісник ЗДІА. – Випуск 41. – 2010. – Режим доступу : http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_41_17.pdf

32. *Яремчук В.* Основи науково-дослідної роботи студентів : [навч. посіб. для студентів факультетів гуманітарного профілю] / В. Яремчук. – Острог : Національний університет «Острозька академія», 2012. – 56 с. – Режим доступу : <http://eprints.oa.edu.ua/3008/>

Навчальне видання

Ковальчук Іван Васильович

Основи науково-дослідної роботи студентів

Методичні рекомендації до семінарських занять

В авторській редакції

Надруковано з оригінал-макета автора

Підписано до друку 27.04.2015 р. Формат 60х84/16.
Умов. друк. арк. 3,02. Обл.-вид. арк. 2,15. Гарнітура Times New Roman, Book Antiqua.
Друк різнографічний. Наклад 100 прим.